

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก

รายงานการพิจารณาคดีของศาลรัฐธรรมนูญ

รายงานการประชุมตุลาการประจำคดี
(คณะที่ ๒)

ศาลรัฐธรรมนูญ

เรื่องพิจารณาที่ ๑๔/๒๕๕๔

วันที่ ๖ มิถุนายน พ.ศ. ๒๕๕๔

เรื่อง ศาลปกครองเชียงใหม่ส่งคำโต้แย้งของผู้ฟ้องคดี (นายเฉลิมพันธุ์ คำแผ่นไชย) ในคดีหมายเลขคำที่ ๓๐๘/๒๕๕๐ เพื่อขอให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัยตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๒๑๑ ว่า พระราชบัญญัติเทศบาล พ.ศ. ๒๔๘๖ มาตรา ๔๘ บัญญัติศ วรรคหนึ่ง (๕) แก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติเทศบาล (ฉบับที่ ๑๒) พ.ศ. ๒๕๔๖ และพระราชบัญญัติการเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น พ.ศ. ๒๕๔๕ มาตรา ๗ วรรคหนึ่ง ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๓๕ วรรคสาม หรือไม่

ตุลาการประจำคดี คณะที่ ๒ ได้ประชุมปรึกษา เวลา ๑๑.๐๐ นาฬิกา.

ตุลาการประจำคดีมีคำสั่งรับหนังสือสำนักงานศาลปกครอง ที่ สป ๐๐๒๒/๒๖๖๑ ลงวันที่ ๓๑ พฤษภาคม ๒๕๕๔ และสำเนาคำร้องเพิ่มเติม ฉบับลงวันที่ ๖ พฤษภาคม ๒๕๕๓ สำเนาคำขอ ฉบับลงวันที่ ๗ พฤษภาคม ๒๕๕๓ ของผู้ฟ้องคดี (นายเฉลิมพันธุ์ คำแผ่นไชย) รวมไว้ในสำนวน และให้มีหนังสือแจ้งสำนักงานศาลปกครองเพื่อแจ้งศาลปกครองเชียงใหม่ทราบ

ส่วนคำร้องของผู้ฟ้องคดี (นายเฉลิมพันธุ์ คำแผ่นไชย) ฉบับลงวันที่ ๓๑ พฤษภาคม ๒๕๕๔ ที่ขอให้ศาลรัฐธรรมนูญยกคำขอของผู้ฟ้องคดีที่ขอให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัยในเรื่องพิจารณานี้ นั้น เห็นว่า ศาลปกครองเชียงใหม่ส่งความเห็นมาให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัยตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๒๑๑ กรณีตามคำร้องดังกล่าวศาลปกครองเชียงใหม่ต้องเป็นผู้พิจารณาส่งคำร้องมายังศาลรัฐธรรมนูญ คู่ความในคดีไม่อาจส่งคำร้องโดยตรงได้ ตุลาการประจำคดีจึงมีคำสั่งไม่รับคำร้องดังกล่าวและให้มีหนังสือแจ้งผู้ฟ้องคดี (นายเฉลิมพันธุ์ คำแผ่นไชย) เพื่อทราบต่อไป

(นายจรูญ อินทจาร)

ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ

(นายนุรักษ์ มาประณีต)

ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ

(นายวสันต์ สร้อยพิสุทธิ์)

ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ

(นายสุพจน์ ไข่มุกด์)

ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ

\

ภาคผนวก ข

สรุปคำสั่งและคำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญที่เกี่ยวข้อง

สรุปย่อคำวินิจฉัยและคำสั่งศาลรัฐธรรมนูญที่เกี่ยวข้อง

คำสั่งศาลรัฐธรรมนูญที่ 2/2555

เรื่อง นายสุรชัย ผื่นแก้ว ขอให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยตามรัฐธรรมนูญ มาตรา 212 กรณีศาลปกครองชั้นต้นและศาลปกครองสูงสุดมีคำสั่งไม่รับคำฟ้องไว้พิจารณาตามพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลปกครองและวิธีพิจารณาคดีปกครอง พ.ศ. 2542 มาตรา 42 วรรคหนึ่ง ศาลรัฐธรรมนูญมีคำสั่งว่า การที่ผู้ร้องอ้างว่าศาลปกครองชั้นต้นและศาลปกครองสูงสุดมีคำสั่งไม่รับคำฟ้องของผู้ร้องไว้พิจารณา เนื่องจากเห็นว่าไม่ใช่ผู้ที่ได้รับความเดือดร้อนหรือเสียหาย หรืออาจจะเดือดร้อนหรือเสียหาย จึงขอให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัยว่า ผู้ร้องเป็นผู้มีสิทธิฟ้องคดีต่อศาลปกครองหรือไม่ นั้น กรณีดังกล่าวเป็นการโต้แย้งดุลพินิจในการสั่งคำฟ้องของศาลปกครองชั้นต้นและศาลปกครองสูงสุด ซึ่งคำสั่งดังกล่าวมิได้มีสถานะเป็นกฎหมายที่ตราขึ้นโดยองค์กรฝ่ายนิติบัญญัติหรือกฎหมายอื่นที่มีฐานะเทียบเท่า ประเด็นตามคำร้องจึงมิได้เป็นการขอให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัยว่าบทบัญญัติแห่งกฎหมายใดละเมิดสิทธิหรือเสรีภาพที่รัฐธรรมนูญรับรองไว้และขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ จึงไม่ต้องด้วยข้อกำหนดศาลรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาและการทำคำวินิจฉัย พ.ศ. 2550 ข้อ 21 ที่ศาลรัฐธรรมนูญจะรับไว้พิจารณาวินิจฉัย

คำสั่งศาลรัฐธรรมนูญที่ 5/2555

เรื่อง นักโทษชายทวีศักดิ์ คล้ายสุวรรณ ขอให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัยตามรัฐธรรมนูญมาตรา 212 ว่า ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 190 และประมวลกฎหมายอาญามาตรา 3 (1) ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา 27 หรือไม่ ศาลรัฐธรรมนูญมีคำสั่งว่า ผู้ร้องเห็นว่าการที่ศาลในคดีอาญายกคำร้องขอให้กำหนดโทษของผู้ร้องใหม่ซึ่งจะทำให้ผู้ร้องได้รับประโยชน์จากพระราชบัญญัติล้างมลทินในวโรกาสที่พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดชมีพระชนมพรรษา 8 พรรษา พ.ศ. 2550 โดยศาลในคดีอาญาเห็นว่าเมื่อศาลพิพากษาคดีถึงที่สุดแล้ว ศาลจะแก้ไขคำพิพากษาเกี่ยวกับการเพิ่มโทษมิได้ เพราะมิใช่การแก้ไขถ้อยคำที่เขียนหรือพิมพ์ผิดพลาด ตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 3(1) ที่ศาลมีอำนาจยกคดีขึ้นพิจารณาและพิพากษาใหม่ได้ จึงขอให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยว่า การปฏิบัติหน้าที่ของศาลยุติธรรมและการตีความบทบัญญัติแห่งกฎหมายไม่ถูกต้อง และประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 190 และประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 3 (1) ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา 27 เป็นกรณีที่ขอให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัยเกี่ยวกับการปฏิบัติหน้าที่ของศาลยุติธรรมและการตีความบทบัญญัติแห่งกฎหมาย มิใช่ขอให้วินิจฉัยว่าบทบัญญัติแห่งกฎหมายใดขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ

มาตราใด กรณีจึงไม่ต้องด้วยหลักเกณฑ์ตามรัฐธรรมนูญมาตรา 212 ประกอบข้อกำหนดศาลรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาและการทำคำวินิจฉัย พ.ศ.2550 ข้อ 21 ที่ศาลรัฐธรรมนูญจะรับไว้พิจารณาวินิจฉัยได้

คำสั่งศาลรัฐธรรมนูญที่ 12/2551

เรื่อง นายประมุต สุตะบุตร ขอให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัยตามรัฐธรรมนูญมาตรา 212 กรณีพระราชบัญญัติว่าด้วยการวินิจฉัยชี้ขาดอำนาจหน้าที่ระหว่างศาล พ.ศ. 2542 มาตรา 10 ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ ศาลรัฐธรรมนูญมีคำสั่งว่า พิจารณาแล้วเห็นว่า แม้ผู้ร้องจะกล่าวอ้างในคำร้องว่าผู้ร้องเป็นบุคคลซึ่งถูกละเมิดสิทธิหรือเสรีภาพที่รัฐธรรมนูญนี้รับรองไว้ และเป็นกรณีที่ผู้ร้องขอให้วินิจฉัยว่า บทบัญญัติแห่งกฎหมายขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญก็ตาม แต่ตามคำร้องไม่ปรากฏว่าผู้ร้องไม่อาจใช้สิทธิโดยวิธีอื่นตามที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญ มาตรา 211 มาตรา 245 (1) และมาตรา 257(2) ได้แล้ว กรณีจึงไม่ต้องด้วยหลักเกณฑ์ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา 212 ที่ผู้ร้องจะยื่นคำร้องโดยตรงต่อศาลรัฐธรรมนูญเพื่อให้พิจารณาวินิจฉัยได้ ดังนั้น คำร้องของผู้ร้องจึงไม่เข้าเกณฑ์ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา 212 ที่ศาลรัฐธรรมนูญจะรับไว้พิจารณาวินิจฉัย

คำสั่งศาลรัฐธรรมนูญที่ 30/2551

เรื่อง บริษัท ทีพีโอ โพลีน จำกัด (มหาชน) ขอให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัยตามรัฐธรรมนูญ มาตรา 212 กรณีศาลอาญาคำวินิจฉัยให้ชำระค่าปรับและจะดำเนินการเพื่อกอหมายตั้งเจ้าพนักงานบังคับคดีให้เป็นไปตามคำพิพากษาศาลฎีกาตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 29 และประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 188 ก่อนคดีถึงที่สุด เป็นการขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา 39 และมาตรา 197 ศาลรัฐธรรมนูญมีคำสั่งว่า โดยเหตุที่ผู้ร้องเป็นคู่ความในคดีในการที่ศาลจะใช้บทบัญญัติแห่งกฎหมายดังกล่าวเพื่อบังคับแก้คดี ซึ่งสามารถร้องต่อศาลยุติธรรมเพื่อให้พิจารณาส่งคำร้องมายังศาลรัฐธรรมนูญตามรัฐธรรมนูญ มาตรา 211 ได้ก่อนในลำดับแรก โดยการใช้สิทธิของผู้ร้องซึ่งถูกละเมิดสิทธิหรือเสรีภาพที่รัฐธรรมนูญรับรองไว้ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา 212 เพื่อขอให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัย ต้องเป็นกรณีที่ผู้ร้องได้ใช้สิทธิเช่นว่านี้มาก่อนแล้วตามรัฐธรรมนูญ มาตรา 211 มาตรา 245 (1) และมาตรา 257 วรรคหนึ่ง (2) บัญญัติไว้ อันเป็นการใช้สิทธิโดยวิธีการอื่น ตามหลักเกณฑ์ที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญ มาตรา 212 ประกอบข้อกำหนดศาลรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาและการทำคำวินิจฉัย พ.ศ. 2550 ข้อ 21 เมื่อไม่ปรากฏ

ว่าผู้ร้องได้ใช้สิทธิดังกล่าวก่อนมายื่นคำร้องต่อศาลรัฐธรรมนูญ ดังนั้น คำร้องของผู้ร้องจึงไม่เข้าเกณฑ์ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา 212 ที่ศาลรัฐธรรมนูญจะรับไว้พิจารณาวินิจฉัยได้

คำสั่งศาลรัฐธรรมนูญที่ 39/2551

เรื่อง นายโชคชัย สุทธาเวช ขอให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัยว่าพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ.2550 มาตรา 19 มาตรา 26 มาตรา 34 มาตรา 35 และมาตรา 91 และประกาศนายทะเบียนพรรคการเมือง เรื่อง การรับสมัครสมาชิกพรรคการเมือง การจัดทำและแบบทะเบียนสมาชิกพรรคการเมือง และวิธีการแจ้งจำนวนสมาชิกพรรคการเมือง ที่เพิ่มขึ้นหรือลดลงต่อนายทะเบียนพรรคการเมือง พ.ศ. 2550 ขัดต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา 29 และมาตรา 65 หรือไม่ ศาลรัฐธรรมนูญมีคำสั่งว่า การที่ศาลมีคำสั่งคุ้มครองชั่วคราวตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งมาตรา 254 ผู้ร้องย่อมมีสิทธิที่จะอุทธรณ์และฎีกาคำสั่งดังกล่าวได้ทันที ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งมาตรา 228(2) โดยผู้ร้องสามารถยื่นคำร้องขอให้ศาลอุทธรณ์หรือศาลฎีกาส่งความเห็นเพื่อให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยว่า บทบัญญัติแห่งกฎหมายใดขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญมาตราใดได้ ตามรัฐธรรมนูญมาตรา 211 จึงเป็นกรณีที่ผู้ร้องยังสามารถใช้สิทธิทางอื่นเพื่อเยียวยาความเดือดร้อนของผู้ร้องได้ ดังนั้น คำร้องของผู้ร้องจึงไม่เป็นไปตามหลักเกณฑ์ของรัฐธรรมนูญ มาตรา 212 ที่ศาลรัฐธรรมนูญจะรับไว้พิจารณาวินิจฉัย

คำสั่งศาลรัฐธรรมนูญที่ 54/2555

เรื่อง นายสมภพ พิทักษ์ ขอให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัยตามรัฐธรรมนูญ มาตรา 212 ว่า ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 119 วรรคหนึ่ง ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา 40 (2) และ (3) หรือไม่ ศาลรัฐธรรมนูญมีคำสั่งว่า มูลกรณีตามคำร้องของผู้ร้องยังอยู่ในระหว่างการพิจารณาคดีของศาลฎีกาเพื่อขอให้มีการไต่สวนข้อเท็จจริง จึงถือได้ว่าผู้ร้องยังสามารถใช้สิทธิโดยวิธีการตามรัฐธรรมนูญ มาตรา 211 ได้อยู่ ประกอบกับผู้ร้องยังมีบุคคลที่ไม่อาจใช้สิทธิตามรัฐธรรมนูญ มาตรา 245 (1) และมาตรา 257 วรรคหนึ่ง (2) ผู้ร้องยังมีบุคคลที่ไม่อาจใช้สิทธิโดยวิธีการอื่นได้แล้ว

คำวินิจฉัยศาลรัฐธรรมนูญที่ 1/2554

เรื่อง ว่าที่ร้อยตรีภุชชัญญ์ กลับมานุรักษ์ ขอให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัยตามรัฐธรรมนูญ มาตรา 212 กรณีพระราชบัญญัติสถาปนาและองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ. 2537 มาตรา 57 และมาตรา 64 วรรคท้าย ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา 3 มาตรา 26 มาตรา 27

มาตรา 28 มาตรา 29 มาตรา 30 และมาตรา 31 หรือไม่ ศาลรัฐธรรมนูญมีคำสั่งว่า แม้ว่าข้อเท็จจริงตามคำร้องปรากฏว่า ผู้ร้องได้ฟ้องคดีต่อศาลปกครองและศาลปกครองมีคำสั่งไม่รับคำฟ้องและสั่งจำหน่ายคดีแล้วก็ตาม เห็นว่า ผู้ร้องยังไม่ได้ใช้สิทธิทางผู้ตรวจการแผ่นดินตามมาตรา 245 (1) และคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติตามมาตรา 257 วรรคหนึ่ง (2) อันเป็นการใช้สิทธิโดยวิธีการอื่นก่อนยื่นคำร้องต่อศาลรัฐธรรมนูญ จึงไม่ต้องด้วยหลักเกณฑ์ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 มาตรา 212 วรรคสอง ประกอบข้อกำหนดศาลรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาและการทำคำวินิจฉัย พ.ศ. 2550 ข้อ 21 วรรคสอง ที่ศาลรัฐธรรมนูญจะรับไว้วินิจฉัยได้

คำสั่งศาลรัฐธรรมนูญที่ 36/2551

เรื่อง นายประพันธ์ คุณมี ขอให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัยตามรัฐธรรมนูญ มาตรา 212 กรณี ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 423 และประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 254 ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา 6 มาตรา 27 มาตรา 28 มาตรา 29 มาตรา 30 มาตรา 45 และมาตรา 197 หรือไม่ ศาลรัฐธรรมนูญมีคำสั่งว่า คำร้องของผู้ร้องเป็นกรณีที่ผู้ร้องขอให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยว่าบทบัญญัติแห่งกฎหมาย ได้แก่ พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. 2550 ขัดต่อสิทธิและเสรีภาพที่รัฐธรรมนูญ มาตรา 29 และมาตรา 65 รับรองไว้ มิได้เป็นกรณีที่ผู้ร้องจะใช้สิทธิทางศาลตามรัฐธรรมนูญ มาตรา 211 เนื่องจากมิได้มีคดีอยู่ในศาล และแม้ว่าผู้ร้องได้ใช้สิทธิร้องต่อผู้ตรวจการแผ่นดินโดยผู้ตรวจการแผ่นดินวินิจฉัยว่าไม่ขัดรัฐธรรมนูญแล้ว ตามมาตรา 245(1) แต่ผู้ร้องก็ยังมิได้ใช้สิทธิร้องต่อคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ ตามรัฐธรรมนูญมาตรา 257 วรรคหนึ่ง (2) ว่าบทบัญญัติแห่งกฎหมายกระทบสิทธิมนุษยชนและมีปัญหาเกี่ยวกับความชอบด้วยรัฐธรรมนูญ คำร้องของผู้ร้องจึงไม่เข้าหลักเกณฑ์ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา 212 ที่ศาลรัฐธรรมนูญจะรับไว้พิจารณาวินิจฉัยได้

คำสั่งศาลรัฐธรรมนูญที่ 39/2554

เรื่อง พันตำรวจเอก ธนาบุตร วุฒิจรัสธำรง ขอให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัยตามรัฐธรรมนูญมาตรา 212 ว่าพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลปกครองและวิธีพิจารณาคดีปกครอง พ.ศ. 2539 มาตรา 75 และระเบียบที่ประชุมใหญ่ตุลาการในศาลปกครองสูงสุดว่าด้วยวิธีพิจารณาคดีปกครอง พ.ศ. 2543 ข้อ 112 วรรคหนึ่ง (3) ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา 3 วรรคสอง มาตรา 4 มาตรา 26 มาตรา 27 มาตรา 40 (2) (3) และมาตรา 197 หรือไม่ ศาลรัฐธรรมนูญมีคำสั่งว่า ตามคำร้อง แม้เป็น

กรณีที่ผู้ร้องกล่าวอ้างว่าเป็นบุคคลซึ่งถูกละเมิดสิทธิหรือเสรีภาพที่รัฐธรรมนูญนี้รับรองไว้ อันสืบเนื่องมาจากบทบัญญัติแห่งกฎหมาย และยื่นคำร้องต่อศาลรัฐธรรมนูญเพื่อมีคำวินิจฉัยว่า บทบัญญัติแห่งกฎหมายนั้นขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญก็ตาม แต่เนื่องจากผู้ร้องยังมิได้ใช้สิทธิโดยวิธีการอื่นให้ครบถ้วน กล่าวคือ ผู้ร้องเพียงแต่ใช้สิทธิทางศาลปกครองตามรัฐธรรมนูญ มาตรา 211 และผู้ตรวจการแผ่นดินตามรัฐธรรมนูญ มาตรา 245 (1) เท่านั้น โดยยังมิได้ใช้สิทธิยื่นเรื่องต่อคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ ตามรัฐธรรมนูญมาตรา 257 วรรคหนึ่ง (2) แต่อย่างใด คำร้องของผู้ร้องจึงมิใช่กรณีที่ไม้อาจใช้สิทธิโดยวิธีการอื่นได้แล้ว

คำสั่งศาลรัฐธรรมนูญที่ 14/2555

เรื่อง นายแก่น แซ่อ่อง ขอให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัยตามรัฐธรรมนูญมาตรา 212 ว่า ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 46 ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 145 วรรคหนึ่ง และคำพิพากษาศาลฎีกาขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ หรือไม่ ศาลรัฐธรรมนูญมีคำสั่งว่า แม้ผู้ร้องขอให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยว่าบทบัญญัติแห่งกฎหมายขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญก็ตาม แต่เมื่อพิจารณาเนื้อหาของคำร้องแล้วเป็นกรณีที่ผู้ร้องได้แย้งการพิจารณาวินิจฉัยคดีของศาลฎีกาในส่วนของคดีอาญาและในส่วนของคดีแพ่งที่วินิจฉัยลักษณะของที่ดินไม่ตรงกัน จึงเป็นกรณีที่ผู้ร้องเห็นว่าคำพิพากษาศาลฎีกานั้นไม่ถูกต้อง มิใช่กรณีที่ผู้ร้องถูกละเมิดสิทธิและเสรีภาพอันสืบเนื่องมาจากบทบัญญัติแห่งกฎหมายโดยตรง ประกอบกับคดีที่ผู้ร้องขอหรือพินคดีอาญาขึ้นพิจารณาใหม่ยังอยู่ในระหว่างการพิจารณาคดีของศาลฎีกา และผู้ร้องยังมิได้ใช้สิทธิยื่นเรื่องต่อคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติและผู้ตรวจการแผ่นดินตามรัฐธรรมนูญมาตรา 245 (1) และมาตรา 257 วรรคหนึ่ง (2) ตามลำดับ จึงมิใช่กรณีที่ไม้อาจใช้สิทธิโดยวิธีการอื่นได้แล้ว

คำสั่งศาลรัฐธรรมนูญที่ 21/2555

เรื่อง นายสมยศ พุกษาเกษมสุข ขอให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัยตามรัฐธรรมนูญมาตรา 212 ว่า ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 112 ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา 3 วรรคสอง และมาตรา 29 หรือไม่ ศาลรัฐธรรมนูญมีคำสั่งว่า ตามคำร้องเป็นกรณีที่ผู้ร้องมีคดีพิพาทอยู่ในศาลอาญา และในระหว่างการพิจารณาคดี ผู้ร้องได้ยื่นคำร้องตามรัฐธรรมนูญมาตรา 211 แต่ศาลมีคำสั่งว่า “รวมไว้สั่งพร้อมคำพิพากษา” อันเป็นขั้นตอนในการส่งคำร้องตามกระบวนการพิจารณาของศาลยุติธรรม (หมายเหตุ ตามรัฐธรรมนูญมาตรา 211 เมื่อคู่ความในคดีที่พิพาทกันในศาลอื่นได้แย้งว่าบทบัญญัติแห่งกฎหมายที่ศาลจะใช้บังคับแก่คดีขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ ขอให้เสนอความเห็นนั้นให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยความชอบด้วยรัฐธรรมนูญของบทบัญญัตินั้น ศาลที่พิจารณาคดี

นั้นต้องรอการพิพากษาคดีไว้ก่อนและส่งความเห็นนั้นให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยเสมอ จะใช้ดุลพินิจไม่ส่งความเห็นนั้นให้ศาลรัฐธรรมนูญไม่ได้ เว้นแต่ศาลจะไม่ใช้บทบัญญัตินั้นบังคับแก่คดี แต่กรณีตามคำร้องนี้ศาลอาญายังไม่ได้เสนอความเห็นนั้นให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัย ผู้เขียน) แม้ผู้ร้องจะเป็นบุคคลซึ่งถูกละเมิดสิทธิหรือเสรีภาพตามที่รัฐธรรมนูญรับรองและขอให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยว่าบทบัญญัติแห่งกฎหมายขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญก็ตาม แต่ผู้ร้องยังไม่ได้ใช้สิทธิตามรัฐธรรมนูญมาตรา 245 (1) และมาตรา 257 วรรคหนึ่ง (2) ผู้ร้องจึงไม่ใช่บุคคลที่ไม่อาจใช้สิทธิโดยวิธีการอื่นได้แล้ว

คำสั่งศาลรัฐธรรมนูญที่ 51/2555

เรื่อง นายสุรชัย ผื่นแก้ว ขอให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัยตามรัฐธรรมนูญ มาตรา 212 ว่า พระราชบัญญัติระเบียบราชการกรุงเทพมหานคร พ.ศ. 2528 มาตรา 12 (3) ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญมาตรา 30 หรือไม่ ศาลรัฐธรรมนูญมีคำสั่งว่า แม้จะปรากฏข้อเท็จจริงว่าผู้ร้องได้ใช้สิทธิทางศาลโดยการฟ้องคดีต่อศาลปกครองสูงสุดมาแล้ว (หมายเหตุ ข้อเท็จจริงปรากฏว่าศาลปกครองสูงสุดมีคำสั่งไม่รับคำฟ้องและคำขอให้ใช้สิทธิตามรัฐธรรมนูญมาตรา 211 ผู้เขียน) แต่ไม่ปรากฏข้อเท็จจริงว่า ผู้ร้องได้ใช้สิทธิตามรัฐธรรมนูญ มาตรา 245 (1) และมาตรา 257 วรรคหนึ่ง (2) อันเป็นการใช้สิทธิโดยวิธีการอื่นก่อนยื่นคำร้องต่อศาลรัฐธรรมนูญ จึงไม่ต้องด้วยหลักเกณฑ์และเงื่อนไขในการใช้สิทธิยื่นคำร้องตามรัฐธรรมนูญ มาตรา 212

คำสั่งศาลรัฐธรรมนูญที่ 58/2555

เรื่อง นางสุมาลี เฟิงชัย ขอให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัยตามรัฐธรรมนูญ มาตรา 212 ว่า พระราชบัญญัติกองทุนบำเหน็จบำนาญข้าราชการ พ.ศ.2539 ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 หรือไม่ ศาลรัฐธรรมนูญมีคำสั่งว่า แม้ผู้ร้องจะได้รับ ความเสียหายจากบทบัญญัติแห่งกฎหมายมาตราชดถั่วก็ตาม แต่ผู้ร้องยังมิได้ใช้สิทธิตามรัฐธรรมนูญมาตรา 211 มาตรา 245 (1) และมาตรา 257 วรรคหนึ่ง (2) คำร้องของผู้ร้องจึงไม่ต้องด้วยหลักเกณฑ์ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา 212 วรรคสอง ที่ศาลรัฐธรรมนูญจะรับไว้พิจารณาได้ (หมายเหตุ คำร้องนี้เป็นกรณีที่ไม่มีการใช้สิทธิทางศาล ผู้เขียน)

คำสั่งศาลรัฐธรรมนูญที่ 62/2555

เรื่อง นายธีรชัช ทองมี ขอให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัยตามรัฐธรรมนูญมาตรา 212 ว่า ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญามาตรา 107 มาตรา 108 และมาตรา 108/1 ขัดหรือแย้งต่อ

รัฐธรรมนูญมาตรา 40 (7) ประกอบมาตรา 4 มาตรา 5 มาตรา 6 มาตรา 26 มาตรา 27 มาตรา 28 มาตรา 29 มาตรา 30 มาตรา 32 และมาตรา 39 หรือไม่ ศาลรัฐธรรมนูญมีคำสั่งว่า แม้ผู้ร้องจะอ้างว่าเป็นบุคคลซึ่งถูกละเมิดสิทธิหรือเสรีภาพที่รัฐธรรมนูญนี้รับรองไว้และยื่นคำร้องต่อศาลรัฐธรรมนูญเพื่อขอให้พิจารณาวินิจฉัยว่า ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 107 มาตรา 108 และมาตรา 108/1 ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญมาตรา 40 (7) ประกอบมาตรา 4 มาตรา 5 มาตรา 6 มาตรา 26 มาตรา 27 มาตรา 28 มาตรา 29 มาตรา 30 มาตรา 32 และมาตรา 39 โดยกล่าวอ้างว่า ได้ใช้สิทธิอุทธรณ์คำสั่งไม่อนุญาตให้ปล่อยตัวชั่วคราวต่อศาลอุทธรณ์แล้วก็ตาม แต่ผู้ร้องก็ยังสามารถใช้สิทธิโดยวิธีการอื่นได้ โดยใช้สิทธิโต้แย้งต่อศาลยุติธรรมว่า บทบัญญัติแห่งกฎหมายที่ใช้บังคับแก่คดีขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ เพื่อขอให้ศาลยุติธรรมส่งความเห็นตามทางการต่อศาลรัฐธรรมนูญเพื่อพิจารณาวินิจฉัยตามรัฐธรรมนูญมาตรา 211 หรือใช้สิทธิร้องเรียนต่อผู้ตรวจการแผ่นดินให้พิจารณาวินิจฉัยว่าบทบัญญัติแห่งกฎหมายดังกล่าวมีปัญหาเกี่ยวกับความชอบด้วยรัฐธรรมนูญ เพื่อเสนอเรื่องพร้อมความเห็นต่อศาลรัฐธรรมนูญตามรัฐธรรมนูญ มาตรา 245 (1) หรือใช้สิทธิร้องเรียนต่อคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติให้พิจารณาวินิจฉัยว่าบทบัญญัติแห่งกฎหมายนั้นกระทบต่อสิทธิมนุษยชนและมีปัญหาเกี่ยวกับความชอบด้วยรัฐธรรมนูญ เพื่อเสนอเรื่องพร้อมความเห็นต่อศาลรัฐธรรมนูญตามรัฐธรรมนูญมาตรา 257 วรรคหนึ่ง (2) เมื่อผู้ร้องยังไม่ได้ใช้สิทธิดังกล่าวให้ครบถ้วน ผู้ร้องจึงมิใช่บุคคลที่ไม่อาจใช้สิทธิโดยวิธีการอื่นได้แล้ว

คำสั่งศาลรัฐธรรมนูญที่ 10/2555

เรื่อง พระราชบัญญัติองค์กรจัดสรรคลื่นความถี่และกำกับการประกอบกิจการวิทยุกระจายเสียง วิทยุโทรทัศน์ และกิจการโทรคมนาคม พ.ศ. 2553 วรรคหนึ่ง (1) กระทบต่อสิทธิมนุษยชนและมีปัญหาเกี่ยวกับความชอบด้วยรัฐธรรมนูญ มาตรา 207 วรรคหนึ่ง (2) ประกอบมาตรา 256 วรรคห้า หรือไม่ ศาลรัฐธรรมนูญมีคำสั่งว่า ผู้ร้อง (คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ) อ้างว่าผลของกฎหมายดังกล่าวอาจก่อให้เกิดการขัดกันแห่งผลประโยชน์ในการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ของรัฐ ซึ่งจะก่อให้เกิดปัญหาในการดำรงตำแหน่งอันสืบเนื่องจากการขัดกันของกฎหมายนั้น กรณีมิใช่เป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับสิทธิมนุษยชนในอันที่จะทำให้กระทบต่อสิทธิมนุษยชนที่อยู่ในอำนาจหน้าที่ของผู้ร้องแต่อย่างใด จึงไม่ต้องด้วยหลักเกณฑ์ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา 257 วรรคหนึ่ง (2) ที่ศาลรัฐธรรมนูญจะรับไว้พิจารณาวินิจฉัย

คำสั่งศาลรัฐธรรมนูญที่ 53/2555

เรื่อง คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติขอให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัยตามรัฐธรรมนูญมาตรา 257 วรรคหนึ่ง (2) ว่า พระราชบัญญัติสุขภาพแห่งชาติ พ.ศ.02550 มาตรา 13 วรรคหนึ่ง (5) กระทบต่อสิทธิมนุษยชนและมีปัญหาเกี่ยวกับความชอบด้วยรัฐธรรมนูญ มาตรา 207 วรรคหนึ่ง (2) ประกอบมาตรา 256 วรรคห้า หรือไม่ ศาลรัฐธรรมนูญมีคำสั่งว่า บทบัญญัติดังกล่าวหาใช่เป็นบทบัญญัติเพื่อคุ้มครองสิทธิมนุษยชนไม่ กรณีจึงมิใช่เป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับสิทธิมนุษยชนในอันที่จะทำให้กระทบต่อสิทธิมนุษยชนที่อยู่ในอำนาจหน้าที่ของผู้ร้องแต่อย่างใด จึงไม่ต้องด้วยหลักเกณฑ์ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา 257 วรรคหนึ่ง (2) ที่ศาลรัฐธรรมนูญจะรับไว้พิจารณาวินิจฉัย

คำวินิจฉัยศาลรัฐธรรมนูญที่ 47/2554

ลงวันที่ 21 ธันวาคม 2554 เป็นกรณีที่ผู้ร้องได้ฟ้องคดีต่อศาลปกครองขอให้เพิกถอนคำสั่งทางปกครอง แต่ในขณะที่คดีอยู่ระหว่างการพิจารณาของศาล ผู้ร้องไม่ได้ใช้สิทธิโต้แย้งว่า บทบัญญัติแห่งกฎหมายที่เป็นฐานในการออกคำสั่งทางปกครองนั้นขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ เพื่อให้ศาลปกครองส่งไปยังศาลรัฐธรรมนูญตามรัฐธรรมนูญมาตรา 211 จนกระทั่งคดีที่อยู่ในศาลปกครองถึงที่สุดแล้ว ผู้ร้องจึงได้ร้องเรียนต่อผู้ตรวจการแผ่นดินและคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ เมื่อทั้งสององค์กรตอบปฏิเสธที่จะเสนอเรื่องต่อศาลรัฐธรรมนูญแล้ว ผู้ร้องจึงมายื่นคำร้องต่อศาลรัฐธรรมนูญตามรัฐธรรมนูญ มาตรา 212 เป็นคดีนี้ ศาลรัฐธรรมนูญสั่งรับคำร้องไว้พิจารณาวินิจฉัยโดยให้เหตุผลว่า ผู้ร้องเป็นบุคคลซึ่งถูกละเมิดสิทธิตามที่รัฐธรรมนูญรับรองไว้ อันสืบเนื่องมาจากบทบัญญัติแห่งกฎหมาย โดยผู้ร้องได้ยื่นคำร้องต่อศาลรัฐธรรมนูญเพื่อมีคำวินิจฉัยว่าบทบัญญัติแห่งกฎหมายนั้นขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ ประกอบกับเป็นกรณีที่ผู้ร้องไม่อาจใช้สิทธิโดยวิธีการอื่นได้อีก เนื่องจากคดีที่ผู้ร้องยื่นฟ้องต่อศาลปกครองได้ถึงที่สุดไปแล้ว จึงไม่อาจใช้สิทธิตามรัฐธรรมนูญมาตรา 211 ทั้งได้ยื่นเรื่องต่อผู้ตรวจการแผ่นดินตามรัฐธรรมนูญ มาตรา 245(1) และต่อคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติตามรัฐธรรมนูญ มาตรา 257 วรรคหนึ่ง (2) แล้ว กรณีดังกล่าวจึงต้องด้วยรัฐธรรมนูญ มาตรา 212 ประกอบข้อกำหนดศาลรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาและการทำคำวินิจฉัย พ.ศ. 2550 ข้อ 21 ประกอบ ข้อ 17 (14) ศาลรัฐธรรมนูญจึงมีคำสั่งรับคำร้องไว้พิจารณาวินิจฉัย

คำสั่งศาลรัฐธรรมนูญที่ 47/2555

เรื่อง นายประมุต สุตะบุตร ขอให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัยตามรัฐธรรมนูญ มาตรา 212 กรณีพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลแรงงานและวิธีพิจารณาคดีแรงงาน พ.ศ. 2522 มาตรา 14/2 และพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลทรัพย์สินทางปัญญาและการค้าระหว่างประเทศและวิธีพิจารณาคดีทรัพย์สินทางปัญญาและการค้าระหว่างประเทศ พ.ศ. 2539 มาตรา 15 วรรคสาม ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา 201 หรือไม่ ศาลรัฐธรรมนูญมีคำสั่งว่า ผู้ร้องได้ยื่นคำร้องต่อศาลรัฐธรรมนูญเพื่อมีคำวินิจฉัยว่าบทบัญญัติแห่งกฎหมายขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ ประกอบกับเป็นกรณีที่ผู้ร้องไม่อาจใช้สิทธิโดยวิธีการอื่นได้อีก เนื่องจากคดีที่ผู้ร้องยื่นฟ้องต่อศาลปกครองได้ถึงที่สุดแล้ว จึงไม่อาจใช้สิทธิตามตามรัฐธรรมนูญ มาตรา 211 ทั้งได้ยื่นเรื่องต่อผู้ตรวจการแผ่นดินตามรัฐธรรมนูญ มาตรา 245 (1) ซึ่งพิจารณาแล้วเห็นว่าเป็นกรณีไม่มีปัญหาเกี่ยวกับความชอบด้วยรัฐธรรมนูญ และต่อคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติตามรัฐธรรมนูญ มาตรา 257 วรรคหนึ่ง (2) ซึ่งพิจารณาแล้วเห็นว่าไม่มีปัญหากระทบต่อสิทธิมนุษยชนและไม่มีปัญหาเกี่ยวกับความชอบด้วยรัฐธรรมนูญแล้ว กรณีดังกล่าวจึงต้องด้วยรัฐธรรมนูญ มาตรา 212 ศาลจึงมีคำสั่งรับคำร้องไว้พิจารณา

ภาคผนวก ค
ข้อกำหนดศาลรัฐธรรมนูญ
ว่าด้วยวิธีพิจารณาและการทำคำวินิจฉัย
พ.ศ. 2550

ข้อกำหนดศาลรัฐธรรมนูญ

ว่าด้วยวิธีพิจารณาและการทำคำวินิจฉัย

พ.ศ. ๒๕๕๐

โดยที่มาตรา ๓๐๐ วรรคหนึ่ง ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ กำหนดให้คณะตุลาการรัฐธรรมนูญตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) พุทธศักราช ๒๕๔๙ เป็นศาลรัฐธรรมนูญ จึงอาศัยอำนาจตามความในมาตรา ๓๐๐ วรรคห้า กำหนดวิธีพิจารณาและการทำคำวินิจฉัยไว้ ดังต่อไปนี้

ข้อ ๑ ข้อกำหนดนี้เรียกว่า “ข้อกำหนดศาลรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาและการทำคำวินิจฉัย พ.ศ. ๒๕๕๐”

ข้อ ๒ ข้อกำหนดนี้ให้ใช้บังคับตั้งแต่วันถัดจากวันประกาศในราชกิจจานุเบกษาเป็นต้นไป

ข้อ ๓ ให้ยกเลิกข้อกำหนดคณะตุลาการรัฐธรรมนูญว่าด้วยองค์คณะในการพิจารณาพิพากษา วิธีพิจารณา และการทำคำวินิจฉัย พ.ศ. ๒๕๔๙

ข้อ ๔ ในข้อกำหนดนี้

“ศาล” หมายความว่า ศาลรัฐธรรมนูญ หรือคณะตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ แล้วแต่กรณี

“ตุลาการ” หมายความว่า ประธานศาลรัฐธรรมนูญ หรือตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ แล้วแต่กรณี

“ตุลาการประจำคดี” หมายความว่า ตุลาการซึ่งได้รับการแต่งตั้งให้เป็นเจ้าของสำนวนเป็นรายคดี

“คดี” หมายความว่า เรื่องที่เสนอต่อศาลเพื่อพิจารณาวินิจฉัย

“คำร้อง” หมายความว่า คำร้องที่ขอให้พิจารณาวินิจฉัย

“คู่กรณี” หมายความว่า ผู้ร้องและผู้ถูกร้อง

“ผู้ร้อง” หมายความว่า ผู้มีสิทธิเสนอคดีต่อศาลเพื่อพิจารณาวินิจฉัย

“ผู้ถูกร้อง” หมายความว่า ผู้ถูกกล่าวหาตามคำร้องของผู้ร้อง

“ผู้เกี่ยวข้อง” หมายความว่า หน่วยงาน คณะบุคคล หรือบุคคลที่มีส่วนได้เสียเกี่ยวข้องกับคดี

“กระบวนการพิจารณา” หมายความว่า การพิจารณาคดีหรือการกระทำใด ๆ ตามที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญ เกี่ยวกับคดีซึ่งกระทำโดยคู่กรณี หรือโดยศาล หรือตามคำสั่งศาลไม่ว่าการนั้นจะเป็นโดยคู่กรณีฝ่ายหนึ่งกระทำต่อศาล หรือต่อฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง หรือศาลกระทำต่อคู่กรณีฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง

หรือทุกฝ่าย รวมถึงการส่งคำร้อง การไต่สวน การพิจารณาคดี และการลงมติ ตลอดจนการปฏิบัติตามอำนาจหน้าที่ตามรัฐธรรมนูญและกฎหมาย

“การพิจารณาคดี” หมายความว่า การไต่สวน หรือการประชุมปรึกษาเพื่อพิจารณาและวินิจฉัย

“การไต่สวน” หมายความว่า การตรวจพยานหลักฐาน การนั่งพิจารณา หรือการสืบพยาน

ข้อ ๕ ให้ประธานศาลรัฐธรรมนูญรักษาการตามข้อกำหนดนี้ และให้มีอำนาจออกระเบียบหรือประกาศโดยความเห็นชอบของศาลเพื่อปฏิบัติการให้เป็นไปตามข้อกำหนดนี้

หมวด ๑

บททั่วไป

ข้อ ๖ วิธีพิจารณาตามที่กำหนดในข้อกำหนดนี้ให้ใช้ระบบไต่สวน

วิธีพิจารณาใดซึ่งข้อกำหนดนี้มีได้กำหนดไว้โดยเฉพาะให้นำบทบัญญัติแห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งมาใช้บังคับเท่าที่พอจะใช้บังคับได้และไม่ขัดต่อข้อกำหนดนี้

ข้อ ๗ ระยะเวลาตามที่กำหนดไว้ในข้อกำหนดนี้หรือตามที่ศาลกำหนด เมื่อศาลเห็นสมควรหรือเมื่อคู่กรณีร้องขอ ศาลมีอำนาจยื่นหรือขยายได้ตามความจำเป็นเพื่อประโยชน์แห่งความยุติธรรม เว้นแต่รัฐธรรมนูญจะกำหนดระยะเวลาไว้เป็นการเฉพาะ

ข้อ ๘ ศาลมีอำนาจออกประกาศกำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการจ่าย

(๑) ค่าป่วยการ ค่าพาหนะเดินทาง ค่าที่พัก และค่าใช้จ่ายอื่น ๆ แก่บุคคลใดที่ศาลเรียกมาให้ถ้อยคำ ให้ความเห็น หรือเบิกความ

(๒) ค่าใช้จ่ายในการดำเนินกระบวนการพิจารณาที่เกี่ยวข้องกับการส่งเอกสารหรือการดำเนินการใดเพื่อประโยชน์แห่งการพิจารณาของศาล

ข้อ ๙ แบบพิมพ์ที่ใช้ในการดำเนินกระบวนการพิจารณาของศาล กำหนดให้ใช้เพื่อการใดมีรูปแบบ ขนาดและข้อความอย่างไร ให้เป็นไปตามท้ายข้อกำหนดนี้

ข้อ ๑๐ ตุลาการอาจถูกคัดค้านได้ในเหตุอย่างใดอย่างหนึ่ง ดังต่อไปนี้

(๑) มีส่วนได้เสียเกี่ยวข้องในคำร้องที่ขอให้วินิจฉัย

(๒) เป็นหรือเคยเป็นสามีหรือภริยา หรือญาติของคู่กรณีฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง คือ เป็นบุพการีหรือผู้สืบสันดานไม่ว่าชั้นใด ๆ หรือเป็นพี่น้องหรือลูกพี่ลูกน้องนับได้เพียงสามชั้น หรือเป็นญาติทางการสมรสนับได้เพียงสองชั้น

เล่ม ๑๒๔ ตอนที่ ๕๖ ก

หน้า ๑๖
ราชกิจจานุเบกษา

๒๑ ธันวาคม ๒๕๕๐

(๓) เกยถูกร้างเป็นพยาน โดยที่ได้รู้เห็นเหตุการณ์ เว้นแต่เคยมีส่วนร่วมในวิธีพิจารณาตามกระบวนการทางนิติบัญญัติ หรือเคยแสดงความเห็นในฐานะเป็นผู้เชี่ยวชาญมีความรู้เป็นพิเศษ ในปัญหาข้อกฎหมายเกี่ยวข้องกับคำรื้อนั้น

(๔) เป็นผู้แทนโดยชอบธรรมของคู่กรณีฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งมาก่อน

(๕) เป็นกรรมการกฤษฎีกาหรืออนุญาโตตุลาการซึ่งพิจารณาคำร้องในเรื่องเดียวกันนั้นมาก่อน

(๖) มีคดีอยู่ในระหว่างการพิจารณาที่ตุลาการนั้นเอง สามมี ภริยา หรือญาติ สืบสาโลหิตตรงขึ้นไปหรือลงมาของตุลาการนั้นฝ่ายหนึ่ง พิพาทกับคู่กรณี สามมี ภริยา หรือญาติสืบสาโลหิตตรงขึ้นไปหรือลงมาของคู่กรณีอีกฝ่ายหนึ่ง

ข้อ ๑๑ เมื่อมีเหตุที่จะคัดค้านอย่างใดอย่างหนึ่งตามข้อ ๑๐ เกิดขึ้นแก่ตุลาการคนใด ตุลาการนั้นเองจะแสดงต่อศาลแสดงเหตุที่ตนอาจถูกคัดค้าน แล้วขอลอนตัวออกจากการพิจารณาคดีนั้นก็ได้

ข้อ ๑๒ เมื่อมีเหตุที่ตุลาการอาจถูกคัดค้านได้ตามข้อ ๑๐ คู่กรณีหรือผู้เกี่ยวข้องอาจยกข้อคัดค้านขึ้นอ้างโดยทำเป็นคำร้องคัดค้านยื่นต่อศาลได้ ไม่ว่าในเวลาใด ๆ ก่อนมีคำวินิจฉัยหรือคำสั่งชี้ขาด

เมื่อมีการยื่นคำร้องคัดค้านตามวรรคหนึ่ง ให้ตุลาการซึ่งถูกคัดค้านงดการปฏิบัติหน้าที่ไว้จนกว่าศาลจะได้มีการชี้ขาดในเรื่องที่คัดค้านนั้น

การกระทำใด ๆ ของตุลาการซึ่งถูกคัดค้านที่ได้ดำเนินไปก่อนมีเหตุที่อาจถูกคัดค้านนั้น ย่อมสมบูรณ์ไม่เสียไปเพราะเหตุที่ศาลมีคำสั่งยอมรับคำร้องคัดค้าน เว้นแต่ศาลจะกำหนดเป็นอย่างอื่น

ข้อ ๑๓ เมื่อมีการยื่นคำร้องคัดค้านตุลาการคนใด และตุลาการซึ่งถูกคัดค้านไม่ขอลอนตัวออกจากการพิจารณาคดีนั้น ให้ศาลพิจารณาคำร้องคัดค้านและบันทึกคำชี้แจงของตุลาการซึ่งถูกคัดค้าน โดยอาจฟังคำแถลงของคู่กรณีและตุลาการซึ่งถูกคัดค้าน รวมทั้งพยานหลักฐานอื่นตามที่เห็นสมควร แล้วออกคำสั่งยอมรับหรือยกเสียซึ่งคำร้องคัดค้านนั้น คำสั่งดังกล่าวให้เป็นที่สุด

เมื่อศาลต้องพิจารณาตามวรรคหนึ่ง ตุลาการซึ่งถูกคัดค้านจะร่วมพิจารณาหรือออกเสียงลงคะแนนชี้ขาดคำร้องคัดค้านมิได้

การชี้ขาดคำร้องคัดค้านตามวรรคหนึ่งให้อาศัยคะแนนเสียงข้างมาก ถ้าคะแนนเสียงเท่ากัน ให้ถือตามคำร้องคัดค้าน

ข้อ ๑๔ ตุลาการจะขอลอนตัวจากการพิจารณาคดีหรือการทำคำวินิจฉัยหรือคำสั่งคดีใดมิได้ เว้นแต่มีเหตุที่อาจถูกคัดค้านตามข้อ ๑๐ เหตุสุดวิสัย เหตุจำเป็นอันอันมิอาจก้าวล่วงได้ หรือเหตุอื่นตามที่ศาลเห็นสมควร

ข้อ ๑๕ ในการพิจารณาคดี ให้ศาลมีอำนาจในการรักษาความสงบเรียบร้อยของการพิจารณาคดี การให้บุคคลใดซึ่งฝ่าฝืนออกไปนอกสถานที่พิจารณาและให้กระทำการใด ๆ เพื่อให้การพิจารณาคดีดำเนินไปโดยสงบเรียบร้อย และรวดเร็ว รวมทั้งออกกระเบียบเพิ่มเติมเพื่อให้การดำเนินกระบวนการพิจารณาของศาลเป็นไปด้วยความเรียบร้อยและมีประสิทธิภาพ

ข้อ ๑๖ การรักษาระเบียบและความเรียบร้อยในส่วนที่เกี่ยวกับบุคคลภายนอกที่จะเข้ามาในที่ทำการศาล หรือบริเวณที่ทำการศาล หรือเข้าฟังการไต่สวนของศาล ตลอดจนมารยาทของบุคคล เช่นว่านี้ ให้เป็นไปตามระเบียบของศาล

หมวด ๒

อำนาจศาล

ข้อ ๑๗ ศาลมีอำนาจพิจารณาวินิจฉัยคดี ดังต่อไปนี้

(๑) คดีที่ขอให้พิจารณาวินิจฉัยว่า มติหรือข้อบังคับในเรื่องใดของพรรคการเมืองที่ตนเป็นสมาชิกอยู่นั้นจะขัดต่อสถานะและการปฏิบัติหน้าที่ของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรตามรัฐธรรมนูญ หรือขัดหรือแย้งกับหลักการพื้นฐานแห่งการปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข ตามมาตรา ๖๕ วรรคสาม ของรัฐธรรมนูญ

(๒) คดีที่ขอให้พิจารณาวินิจฉัยว่า บุคคลหรือพรรคการเมืองใดกระทำการโดยใช้สิทธิและเสรีภาพตามรัฐธรรมนูญเพื่อล้มล้างการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขตามรัฐธรรมนูญ หรือเพื่อให้ได้มาซึ่งอำนาจในการปกครองประเทศโดยวิธีการซึ่งมิได้เป็นไปตามวิถีทางที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญ ตามมาตรา ๖๘ ของรัฐธรรมนูญ

(๓) คดีที่ขอให้พิจารณาวินิจฉัยว่า สมาชิกภาพของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรหรือสมาชิกวุฒิสภาคนใดคนหนึ่งสิ้นสุดลงตามที่รัฐธรรมนูญบัญญัติไว้ ตามมาตรา ๙๑ ของรัฐธรรมนูญ

(๔) คดีที่ขอให้พิจารณาวินิจฉัยคำร้องอุทธรณ์ของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรที่คัดค้านว่า มติของพรรคการเมืองที่ตนพ้นจากการเป็นสมาชิกของพรรคการเมืองนั้นมีลักษณะเป็นการขัดต่อสถานะและการปฏิบัติหน้าที่ของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรตามรัฐธรรมนูญ หรือขัดหรือแย้งกับหลักการพื้นฐานแห่งการปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข ตามมาตรา ๑๐๖ (๗) ของรัฐธรรมนูญ

(๕) คดีที่ขอให้พิจารณาวินิจฉัยความชอบด้วยรัฐธรรมนูญของร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญที่รัฐสภาให้ความเห็นชอบแล้ว ตามมาตรา ๑๔๑ ของรัฐธรรมนูญ

(๖) คดีที่ขอให้พิจารณาวินิจฉัยว่า ร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญ หรือร่างพระราชบัญญัติใดที่สภาผู้แทนราษฎรหรือวุฒิสภาเห็นว่า คณะรัฐมนตรีหรือสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรได้เสนอร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญหรือร่างพระราชบัญญัติที่มีหลักการอย่างเดียวกันหรือคล้ายกันกับหลักการของร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญหรือร่างพระราชบัญญัติที่ต้องยับยั้งไว้ ตามมาตรา ๑๔๐ และมาตรา ๑๔๕ ของรัฐธรรมนูญ

(๗) คดีที่ขอให้พิจารณาวินิจฉัยว่า ร่างพระราชบัญญัติใดที่รัฐสภาให้ความเห็นชอบแล้ว ก่อนที่นายกรัฐมนตรีจะนำขึ้นทูลเกล้าทูลกระหม่อมถวายเพื่อพระมหากษัตริย์ทรงลงพระปรมาภิไธย ตามมาตรา ๑๕๐ ของรัฐธรรมนูญ หรือร่างพระราชบัญญัติใดที่รัฐสภาลงมติยืนยันตามมาตรา ๑๕๑ ของรัฐธรรมนูญ ก่อนที่นายกรัฐมนตรีจะนำร่างพระราชบัญญัตินั้น ขึ้นทูลเกล้าทูลกระหม่อมถวายอีกครั้งหนึ่ง มีข้อความขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ หรือตราขึ้นโดยไม่ถูกต้องตามบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญ ตามมาตรา ๑๕๔ ของรัฐธรรมนูญ

(๘) คดีที่ขอให้พิจารณาวินิจฉัยว่า ร่างข้อบังคับการประชุมสภาผู้แทนราษฎร ร่างข้อบังคับการประชุมวุฒิสภา และร่างข้อบังคับการประชุมรัฐสภา ที่สภาผู้แทนราษฎร วุฒิสภา หรือรัฐสภาแล้วแต่กรณี ให้ความเห็นชอบแล้ว แต่ยังมีได้ประกาศในราชกิจจานุเบกษา มีข้อความขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ หรือตราขึ้นโดยไม่ถูกต้องตามบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญ ตามมาตรา ๑๕๕ ของรัฐธรรมนูญ

(๙) คดีที่ขอให้พิจารณาวินิจฉัยว่า การพิจารณาร่างพระราชบัญญัติงบประมาณรายจ่ายประจำปีงบประมาณ ร่างพระราชบัญญัติงบประมาณรายจ่ายเพิ่มเติม และร่างพระราชบัญญัติโอนงบประมาณรายจ่ายของสภาผู้แทนราษฎร วุฒิสภา หรือคณะกรรมการ มีการเสนอ การแปรญัตติ หรือการกระทำด้วยประการใด ๆ ที่มีผลให้สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร สมาชิกวุฒิสภา หรือกรรมการมีส่วนไม่ว่าโดยทางตรงหรือทางอ้อมในการใช้งบประมาณรายจ่าย ตามมาตรา ๑๖๘ วรรคเจ็ดของรัฐธรรมนูญ

(๑๐) คดีที่ขอให้พิจารณาวินิจฉัยว่า ความเป็นรัฐมนตรีสิ้นสุดลงเฉพาะตัว ตามมาตรา ๑๘๒ ของรัฐธรรมนูญ

(๑๑) คดีที่ขอให้พิจารณาวินิจฉัยว่า การตราพระราชกำหนด ไม่เป็นไปตามมาตรา ๑๘๔ วรรคหนึ่งหรือวรรคสอง ของรัฐธรรมนูญ ตามมาตรา ๑๘๕ ของรัฐธรรมนูญ

(๑๒) คดีที่ขอให้วินิจฉัยชี้ขาดว่า หนังสือสัญญาใดมีบทเปลี่ยนแปลงอาณาเขตไทย หรือเขตพื้นที่นอกอาณาเขตซึ่งประเทศไทยมีสิทธิอธิปไตยหรือมีเขตอำนาจตามหนังสือสัญญาหรือตามกฎหมายระหว่างประเทศ หรือจะต้องออกพระราชบัญญัติเพื่อให้การเป็นไปตามหนังสือสัญญา หรือมีผลกระทบต่อความมั่นคงทางเศรษฐกิจหรือสังคมของประเทศอย่างกว้างขวาง หรือมีผลผูกพันด้านการค้า การลงทุน หรืองบประมาณของประเทศ อย่างมีนัยสำคัญ ต้องได้รับความเห็นชอบของรัฐสภา ตามมาตรา ๑๘๐ ของรัฐธรรมนูญ

(๑๓) คดีที่ขอให้พิจารณาวินิจฉัยว่า บทบัญญัติแห่งกฎหมายที่ศาลยุติธรรม ศาลปกครอง หรือศาลทหาร จะใช้บังคับแก่คดีใด จัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ ตามมาตรา ๒๑๑ ของรัฐธรรมนูญ

(๑๔) คดีที่ขอให้พิจารณาวินิจฉัยว่า บทบัญญัติแห่งกฎหมายใดขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ ตามคำร้องของบุคคลซึ่งถูกละเมิดสิทธิหรือเสรีภาพที่รัฐธรรมนูญรับรองไว้ ตามมาตรา ๒๑๒ ของรัฐธรรมนูญ

(๑๕) คดีที่ขอให้พิจารณาวินิจฉัยว่า กรณีมีความขัดแย้งเกี่ยวกับอำนาจหน้าที่ระหว่างรัฐสภา คณะรัฐมนตรี หรือองค์กรตามรัฐธรรมนูญที่มีใช้ศาลยุติธรรม ศาลปกครอง หรือศาลทหาร ตั้งแต่สององค์กรขึ้นไป ตามมาตรา ๒๑๔ ของรัฐธรรมนูญ

(๑๖) คดีที่ขอให้พิจารณาวินิจฉัยว่า กรรมการการเลือกตั้งคนใดคนหนึ่ง ขาดคุณสมบัติหรือมีลักษณะต้องห้าม หรือกระทำการอันต้องห้าม ตามมาตรา ๒๓๓ ของรัฐธรรมนูญ

(๑๗) คดีที่ขอให้พิจารณาวินิจฉัยสั่งยุบพรรคการเมืองที่ถือว่ากระทำการเพื่อให้ได้มาซึ่งอำนาจในการปกครองประเทศโดยวิธีการซึ่งมิได้เป็นไปตามวิถีทางที่บัญญัติไว้ในมาตรา ๖๘ ของรัฐธรรมนูญ และเพิกถอนสิทธิเลือกตั้งของหัวหน้าพรรคการเมืองและกรรมการบริหารพรรคการเมือง ตามมาตรา ๒๓๗ ของรัฐธรรมนูญ

(๑๘) คดีที่ขอให้พิจารณาวินิจฉัยว่า บทบัญญัติแห่งกฎหมายใดมีปัญหาเกี่ยวกับความชอบด้วยรัฐธรรมนูญ ตามคำร้องของผู้ตรวจการแผ่นดิน ตามมาตรา ๒๔๕ (๑) ของรัฐธรรมนูญ

(๑๙) คดีที่ขอให้พิจารณาวินิจฉัยว่า บทบัญญัติแห่งกฎหมายใดกระทบต่อสิทธิมนุษยชนและมีปัญหาเกี่ยวกับความชอบด้วยรัฐธรรมนูญ ตามคำร้องของคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ ตามมาตรา ๒๕๗ วรรคหนึ่ง (๒) ของรัฐธรรมนูญ

หน้า ๒๐

เล่ม ๑๒๔ ตอนที่ ๕๖ ก ราชกิจจานุเบกษา ๒๑ ธันวาคม ๒๕๕๐

(๒๐) คดีที่ขอให้พิจารณาวินิจฉัยกรณีที่มีบัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญ พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญและกฎหมายอื่นที่บัญญัติให้เป็นอำนาจพิจารณาวินิจฉัยของศาล

หมวด ๓

การยื่น การถอน และการจำหน่ายคำร้อง

ข้อ ๑๘ คำร้องตามข้อ ๑๗ ต้องทำเป็นหนังสือ ใช้ถ้อยคำสุภาพ และอย่างน้อยต้องมีรายการดังต่อไปนี้

(๑) ชื่อและที่อยู่ของผู้ร้อง

(๒) ระบุมาตราของรัฐธรรมนูญและกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับเหตุในคำร้อง

(๓) ระบุเรื่องอันเป็นเหตุให้ต้องใช้สิทธิ พร้อมทั้งข้อเท็จจริง หรือพฤติการณ์ที่เกี่ยวข้อง

(๔) คำขอที่ระบุความประสงค์จะให้ศาลดำเนินการอย่างไรพร้อมทั้งเหตุผลสนับสนุนโดยชัดเจน

(๕) ลงลายมือชื่อผู้ร้อง แต่ในกรณีที่เป็นการทำและยื่นหรือส่งคำร้องแทนผู้อื่น ต้องแนบใบมอบฉันทะให้ทำการดังกล่าวด้วย

คำร้องที่มีได้ปฏิบัติให้เป็นไปตามความในวรรคหนึ่ง ศาลหรือตุลาการประจำคดีอาจมีคำสั่งให้ปฏิบัติให้ถูกต้องภายในเวลาที่กำหนด ถ้ามิได้ปฏิบัติก็ให้ศาลมีคำสั่งไม่รับคำร้องนั้น

การจัดทำ การยื่น และรายละเอียดของคำร้อง ให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่ศาลกำหนด

ข้อ ๑๙ ให้นำความในข้อ ๑๘ มาใช้บังคับแก่คำชี้แจงแก้ข้อกล่าวหาโดยอนุโลม

ข้อ ๒๐ การยื่นคำร้องต่อศาลตามข้อ ๑๗ ให้เป็นไปตามที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญ ข้อกำหนดนี้ และกฎหมายอื่นที่บัญญัติให้เป็นอำนาจพิจารณาวินิจฉัยของศาล

การยื่นคำร้องตามข้อ ๑๗ (๕) ให้ประธานรัฐสภาเป็นผู้ยื่นคำร้องพร้อมเอกสารประกอบตามที่ศาลกำหนด

การยื่นคำร้องตามข้อ ๑๗ (๑๓) ให้ศาลยุติธรรม ศาลปกครอง หรือศาลทหาร ที่จะใช้บทบัญญัติแห่งกฎหมายบังคับแก่คดี ส่งความเห็นหรือคำโต้แย้งของคู่ความพร้อมด้วยเหตุผลไปยังสำนักงานศาลยุติธรรม สำนักงานศาลปกครอง หรือกรมพระธรรมนูญ แล้วแต่กรณี เพื่อส่งให้ศาลพิจารณาวินิจฉัย

ข้อ ๒๑ บุคคลซึ่งถูกละเมิดสิทธิหรือเสรีภาพที่รัฐธรรมนูญรับรองไว้มีสิทธิยื่นคำร้องต่อศาลเพื่อกำวินิจฉัยว่าบทบัญญัติแห่งกฎหมายขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญได้

การใช้สิทธิตามวรรคหนึ่งต้องเป็นกรณีที่ไม้อาจใช้สิทธิโดยวิธีการอื่นได้แล้ว ทั้งนี้ ตามมาตรา ๒๑๑ มาตรา ๒๔๕ (๑) และมาตรา ๒๕๗ วรรคหนึ่ง (๒) ของรัฐธรรมนูญ

ข้อ ๒๒ การยื่นคำร้องของบุคคลตามข้อ ๒๑ นอกจากต้องดำเนินการตามข้อ ๑๘ แล้ว ให้ระบุนเหตุที่ไม้อาจใช้สิทธิโดยวิธีการอื่นได้แล้วด้วย

ข้อ ๒๓ คำร้องที่ได้ยื่นต่อศาล ก่อนที่ศาลมีคำวินิจฉัยหรือมีคำสั่ง ถ้าผู้ร้องตาย หรือมีการถอนคำร้อง หรือศาลเห็นว่าไม่เป็นประโยชน์แก่คดี ศาลอาจพิจารณาสั่งจำหน่ายคำร่อนั้นก็ได้

กรณีที่ผู้ร้องไม่ดำเนินการกระบวนพิจารณาตามคำสั่งศาลหรือตุลาการประจำคดีภายในเวลาที่กำหนดโดยไม่มีเหตุอันสมควร ให้ถือว่าเป็นการทิ้งคำร้อง และศาลอาจพิจารณาสั่งจำหน่ายคำร่อนั้นก็ได้

หมวด ๔

องค์คณะและวิธีพิจารณา

ข้อ ๒๔ องค์คณะของศาลในการพิจารณาคดีและการทำคำวินิจฉัย ต้องประกอบด้วยตุลาการไม่น้อยกว่าห้าคน

ตุลาการซึ่งไม่ได้ร่วมในการพิจารณาคดีใด ย่อมไม่มีอำนาจในการทำคำวินิจฉัยคดีนั้น

คำวินิจฉัยของศาลให้ถือเสียงข้างมาก เว้นแต่มีบัญญัติเป็นอย่างอื่นในรัฐธรรมนูญ

ข้อ ๒๕ กรณีมีคำร้องขอให้ศาลพิจารณาวินิจฉัยเรื่องใด ให้ประธานศาลรัฐธรรมนูญแต่งตั้งตุลาการไม่น้อยกว่าสามคน เป็นตุลาการประจำคดี เว้นแต่กรณีตามข้อ ๑๗ (๕) และ (๘) หรือกรณีที่มีความจำเป็นเร่งด่วน ประธานศาลรัฐธรรมนูญอาจไม่แต่งตั้งตุลาการประจำคดีก็ได้

ในกรณีที่ไม่มีประธานศาลรัฐธรรมนูญ หรือประธานศาลรัฐธรรมนูญไม่อยู่หรือไม่สามารถปฏิบัติหน้าที่ได้ ให้ศาลมอบหมายตุลาการคนใดคนหนึ่งทำหน้าที่แต่งตั้งตุลาการประจำคดีแทน

ให้ตุลาการประจำคดีตามวรรคหนึ่งเป็นเจ้าของสำนวน มีอำนาจพิจารณารับคำร้องไว้พิจารณา วินิจฉัยตามข้อ ๒๗ และออกคำสั่งใด ๆ ซึ่งมีใช่เป็นไปในทางวินิจฉัยชี้ขาดคดีคำสั่งของตุลาการประจำคดีให้ถือเสียงข้างมาก

ข้อ ๒๖ กรณีมีคำร้องขอให้ศาลพิจารณาวินิจฉัยตามข้อ ๑๗ (๕) หรือ (๘) หรือกรณีที่มีความจำเป็นเร่งด่วนตามที่ศาลเห็นสมควร และศาลไม่ได้แต่งตั้งตุลาการประจำคดีไว้ ให้ศาลตรวจและมีคำสั่งรับคำร้องไว้พิจารณาวินิจฉัยภายในสามวันนับแต่วันที่รับคำร้อง

ข้อ ๒๗ ให้ตุลาการประจำคดีตามข้อ ๒๕ มีอำนาจตรวจและมีคำสั่งรับคำร้องไว้พิจารณาวินิจฉัยภายในสิบห้าวันนับแต่วันที่รับแต่งตั้ง

กรณีตุลาการประจำคดีมีความเห็นควรสั่งไม่รับคำร้องไว้พิจารณาวินิจฉัย ให้เสนอศาลพิจารณภายในเจ็ดวันนับแต่วันมีความเห็น หากศาลเห็นพ้องด้วยให้จัดทำเป็นคำสั่งของศาล

หากศาลไม่เห็นพ้องด้วยกับความเห็นของตุลาการประจำคดีตามวรรคสอง ให้ดำเนินการตามความเห็นของศาล

ข้อ ๒๘ เพื่อประโยชน์แห่งความยุติธรรม ศาลหรือตุลาการประจำคดี แล้วแต่กรณี อาจมีคำสั่งให้คู่กรณี que ดำเนินกระบวนการพิจารณาไม่ถูกต้อง ดำเนินกระบวนการพิจารณาให้ถูกต้องได้ภายในระยะเวลาและเงื่อนไขที่เห็นสมควร

ข้อ ๒๙ เมื่อศาลหรือตุลาการประจำคดี แล้วแต่กรณี มีคำสั่งรับคำร้องที่มีคู่กรณีไว้พิจารณาวินิจฉัย ให้ส่งสำเนาคำร้องแก่ผู้ถูกร้อง หรือมีคำสั่งแจ้งผู้ถูกร้องมารับสำเนาคำร้องภายในระยะเวลาที่ศาลกำหนด

เมื่อผู้ถูกร้องได้รับสำเนาคำร้อง ให้ยื่นคำชี้แจงแก้ข้อกล่าวหาภายในสิบห้าวันนับแต่วันรับสำเนาคำร้อง หรือภายในระยะเวลาที่ศาลกำหนด

กรณีผู้ถูกร้องไม่ยื่นคำชี้แจงแก้ข้อกล่าวหาภายในสิบห้าวันนับแต่วันรับสำเนาคำร้อง หรือภายในระยะเวลาที่ศาลกำหนด หรือไม่มารับสำเนาคำร้องภายในกำหนดเวลาตามวรรคหนึ่ง ให้ศาลดำเนินกระบวนการพิจารณาต่อไป

ข้อ ๓๐ ผู้ร้องจะแก้ไขเพิ่มเติมคำร้อง หรือผู้ถูกร้องจะแก้ไขเพิ่มเติมคำชี้แจงแก้ข้อกล่าวหา จะกระทำได้ต่อเมื่อได้รับอนุญาตจากศาลและต้องเป็นสาระสำคัญอันควรแก่การแก้ไขเพิ่มเติมและเกี่ยวข้องกับเรื่องเดิม โดยให้ทำเป็นคำร้องขอขึ้นต่อศาล

ข้อ ๓๑ การส่งคำร้อง ประกาศ หรือเอกสารอื่นใด ให้ส่งแก่คู่กรณีหรือผู้เกี่ยวข้อง ณ ภูมิลำเนา หรือถิ่นที่อยู่ปกติ หรือสถานที่ติดต่อแห่งใดแห่งหนึ่งตามที่คู่กรณีหรือผู้เกี่ยวข้องได้แจ้งไว้

ในกรณีไม่อาจดำเนินการตามวรรคหนึ่ง ศาลหรือตุลาการประจำคดี แล้วแต่กรณี มีอำนาจสั่งให้นำเอกสารดังกล่าว ปิดไว้ ณ ที่ทำการศาล หรือสถานที่ตามวรรคหนึ่ง หรือให้ประกาศโดยวิธีอื่นใด

ตามที่ศาลหรือตุลาการประจำคดีเห็นสมควร และการปิดหรือการประกาศดังกล่าว ให้ถือว่าได้มีการส่งเอกสารโดยชอบแล้วนับแต่วันปิดหรือประกาศ

ข้อ ๓๒ ในการพิจารณาคดีของศาล หากศาลเห็นว่าคดีใดมีพยานหลักฐานเพียงพอที่จะพิจารณาวินิจฉัยได้ ศาลอาจประชุมปรึกษาเพื่อพิจารณาและวินิจฉัยโดยไม่ทำการไต่สวนก็ได้

การไต่สวนของศาล ให้กระทำโดยเปิดเผย เว้นแต่เมื่อศาลเห็นเป็นการสมควร เพื่อรักษาความเรียบร้อยในบริเวณที่ทำการศาล หรือเพื่อคุ้มครองประโยชน์สาธารณะ ศาลมีอำนาจกำหนดบุคคลที่มีสิทธิอยู่ในห้องพิจารณาได้

เมื่อศาลประกาศกำหนดวันนัดไต่สวนครั้งแรก ให้ส่งสำเนาประกาศแก่คู่กรณี ไม่น้อยกว่าสิบห้าวันก่อนวันนัด ส่วนกำหนดวันนัดไต่สวนครั้งต่อไป ให้เป็นไปตามที่ศาลกำหนด

ประกาศตามวรรคสาม ให้ปิดประกาศไว้ ณ ที่ทำการศาล

ข้อ ๓๓ คู่กรณีจะอ้างตนเอง บุคคลและหลักฐานอื่นเป็นพยานได้ตามที่ศาลเห็นสมควร และมีสิทธิขอตรวจพยานหลักฐานและคัดสำเนาพยานหลักฐานของตนเองหรือของคู่กรณีอีกฝ่ายหนึ่งนั้น ณ ที่ทำการศาลในเวลาทำการได้ตามที่ศาลกำหนด

การอ้างพยานหลักฐานตามวรรคหนึ่ง ให้คู่กรณียื่นบัญชีระบุพยานพร้อมแสดงผลความจำเป็นในการอ้างพยานหลักฐาน และวิธีการได้มาซึ่งพยานหลักฐานดังกล่าว

คู่กรณีอาจยื่นบัญชีระบุพยานเพิ่มเติมพร้อมแสดงผลความจำเป็นได้ตามที่ศาลเห็นสมควร พยานหลักฐานใดที่คู่กรณีไม่ได้ยื่นบัญชีระบุพยานไว้ คู่กรณีไม่อาจนำเข้าสู่การพิจารณาคดีได้ เว้นแต่ศาลจะอนุญาตเพื่อประโยชน์แห่งความยุติธรรม

ข้อ ๓๔ เพื่อให้การพิจารณาคดีเป็นไปด้วยความรวดเร็วและเป็นธรรม ศาลอาจกำหนดให้มีการตรวจพยานหลักฐานก่อนก็ได้ และให้แจ้งคู่กรณีทราบล่วงหน้า ไม่น้อยกว่าสิบห้าวันก่อนวันนัดตรวจพยานหลักฐาน

ก่อนวันนัดตรวจพยานหลักฐานตามวรรคหนึ่งไม่น้อยกว่าเจ็ดวัน ให้คู่กรณียื่นบัญชีระบุพยานตามข้อ ๓๓ วรรคสอง ต่อศาลพร้อมสำเนากำนวนเพียงพอตามที่ศาลกำหนด และหากคู่กรณียื่นบัญชีระบุพยานเพิ่มเติมต้องกระทำก่อนการตรวจพยานหลักฐานเสร็จสิ้น

การยื่นบัญชีระบุพยานเพิ่มเติม เมื่อล่วงพ้นระยะเวลาตามวรรคสองจะกระทำได้ต่อเมื่อได้รับอนุญาตจากศาล โดยผู้ขอต้องแสดงผลอันสมควรว่าไม่สามารถทราบถึงพยานหลักฐานนั้นหรือเป็นกรณีจำเป็นเพื่อประโยชน์แห่งความยุติธรรม

ข้อ ๓๕ ในวันนัดตรวจพยานหลักฐาน ให้คู่กรณีนำพยานหลักฐานทั้งหมดยื่นต่อศาล เพื่อให้ทั้งสองฝ่ายมีโอกาสตรวจสอบพยานหลักฐานดังกล่าว หากฝ่ายใดไม่อาจยื่นพยานหลักฐานที่อยู่ในความครอบครองของตนต่อศาลในวันนัดตรวจพยานหลักฐานได้ อันเนื่องจากสภาพและความจำเป็นแห่งพยานหลักฐานนั้น ศาลอาจมีคำสั่งเป็นอย่างอื่น

ในวันนัดตรวจพยานหลักฐานตามวรรคหนึ่ง ให้ศาลหรือตุลาการประจำคดีหรือตุลาการคนใดคนหนึ่งที่ได้รับมอบหมายสอบถามคู่กรณีถึงความเกี่ยวข้องกับประเด็นและความจำเป็นที่ต้องสืบพยานหลักฐานที่อ้างอิงตลอดจนการยอมรับพยานหลักฐานของอีกฝ่ายหนึ่งแล้วจัดบันทึกรายงานการพิจารณาไว้ เมื่อเสร็จแล้วให้ศาลกำหนดวันนัดสืบพยาน และแจ้งให้คู่กรณีทราบล่วงหน้าไม่น้อยกว่าเจ็ดวัน

ข้อ ๓๖ การไต่สวนของศาลให้คู่กรณีซักถามเฉพาะประเด็นที่ศาลกำหนดและให้มีการสืบพยานหลักฐานที่คู่กรณีไม่รับกัน

ถ้าคู่กรณีฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งไม่มาศาลในวันไต่สวน ให้ศาลดำเนินกระบวนการพิจารณาต่อไป

ข้อ ๓๗ ในการไต่สวนของศาล หากศาลเห็นว่าคดีใดมีข้อเท็จจริงและพยานหลักฐานเพียงพอที่จะพิจารณาวินิจฉัยได้ ศาลจะงดการไต่สวนก็ได้

ข้อ ๓๘ การไต่สวนพยานบุคคลหรือพยานผู้เชี่ยวชาญ ให้ศาลกำหนดและกระทำเท่าที่จำเป็น

การไต่สวนพยานบุคคลหรือพยานผู้เชี่ยวชาญ ให้ศาลสอบถามพยานบุคคลหรือพยานผู้เชี่ยวชาญเอง ก่อนทำการไต่สวนให้ศาลแจ้งให้พยานทราบถึงประเด็นและข้อเท็จจริงที่จะทำการไต่สวน แล้วให้พยานเบิกความในข้อนั้นโดยวิธีแถลงด้วยตนเองหรือตอบคำถามของศาล

เพื่อประโยชน์แห่งความยุติธรรม ศาลอาจอนุญาตให้คู่กรณีซักถามพยานเพิ่มเติมตามประเด็นและข้อเท็จจริงที่ศาลกำหนดไว้ก็ได้ โดยให้ฝ่ายที่อ้างพยานเป็นผู้ซักถามก่อน

ข้อ ๓๙ ศาลอาจอนุญาตให้สืบพยานที่อยู่นอกที่ทำการศาลตามที่คู่กรณีฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งหรือทั้งสองฝ่ายร้องขอโดยระบบการประชุมทางวิดีโอได้ โดยให้ฝ่ายที่ร้องขอเป็นผู้ดำเนินการเพื่อจัดให้มีระบบดังกล่าวและเป็นผู้เสียค่าใช้จ่ายในการนี้ทั้งหมด

การสืบพยานตามวรรคหนึ่ง ให้ถือว่ากระทำในห้องพิจารณาของศาล

ข้อ ๔๐ ในกรณีที่ศาลเห็นสมควร หรือในกรณีที่คู่กรณีฝ่ายที่อ้างพยานนั้นร้องขอและศาลอนุญาต ศาลอาจกำหนดให้พยานบุคคลที่ต้องมาเบิกความ เสนอบันทึกถ้อยคำยืนยันข้อเท็จจริงหรือ

ความเห็นล่วงหน้าต่อศาล ตามประเด็นที่ศาลกำหนดหรือที่คู่กรณีฝ่ายที่ร้องขอกำหนดและศาลอนุญาต โดยให้ส่งต้นฉบับบันทึกถ้อยคำยืนยันข้อเท็จจริงหรือความเห็นล่วงหน้าต่อศาล และสำเนาแก่คู่กรณีฝ่ายอื่นทราบก่อนวันนัดสืบพยานบุคคลนั้นไม่น้อยกว่าเจ็ดวัน

คู่กรณีที่ติดใจคัดค้านข้อเท็จจริงในบันทึกถ้อยคำยืนยันข้อเท็จจริงหรือความเห็นล่วงหน้าดังกล่าวในประเด็นใด ให้ทำคำคัดค้านเป็นหนังสือยื่นต่อศาลก่อนวันนัดสืบพยานบุคคลนั้น ไม่น้อยกว่าสามวัน มิฉะนั้น ให้ถือว่าไม่ติดใจคัดค้าน

ในวันนัดสืบพยาน ให้พยานรับรองบันทึกถ้อยคำยืนยันข้อเท็จจริงหรือความเห็นล่วงหน้า แล้วตอบข้อซักถามเพิ่มเติมของศาลและคู่กรณีฝ่ายอื่นตามประเด็นที่เสนอต่อศาลตามความในวรรคสอง และศาลอนุญาต หากพยานไม่มาศาล หรือมาศาล แต่ไม่ยอมตอบข้อซักถาม ให้ศาลปฏิเสธที่จะรับฟังบันทึกถ้อยคำยืนยันข้อเท็จจริงหรือความเห็นล่วงหน้าของพยานบุคคลนั้นเป็นพยานหลักฐานในคดี เว้นแต่มีพยานหลักฐานอื่นประกอบและศาลเห็นสมควรเพื่อประโยชน์แห่งความยุติธรรม ศาลจะรับฟังบันทึกถ้อยคำยืนยันข้อเท็จจริงหรือความเห็นล่วงหน้าของพยานบุคคลนั้นประกอบพยานหลักฐานอื่นนั้นก็ได้

พยานบุคคลใดยื่นบันทึกถ้อยคำยืนยันข้อเท็จจริงหรือความเห็นล่วงหน้าตามวรรคหนึ่งต่อศาลแล้ว จะขอถอนบันทึกถ้อยคำยืนยันข้อเท็จจริงหรือความเห็นล่วงหน้านั้นมิได้ และเมื่อพยานรับรองบันทึกถ้อยคำยืนยันข้อเท็จจริงหรือความเห็นล่วงหน้าแล้ว ให้ถือว่าบันทึกถ้อยคำยืนยันข้อเท็จจริงหรือความเห็นล่วงหน้านั้นเป็นส่วนหนึ่งของคำเบิกความของพยาน

ข้อ ๔๑ ในกรณีที่ศาลเห็นสมควร หรือในกรณีที่คู่กรณีฝ่ายที่อ้างพยานนั้นร้องขอและศาลอนุญาต ศาลอาจกำหนดให้พยานบุคคลใดเสนอบันทึกถ้อยคำยืนยันข้อเท็จจริงหรือความเห็นต่อศาลตามประเด็นที่ศาลกำหนด แทนการมาเบิกความโดยพยานไม่ต้องมาศาลภายในเจ็ดวันนับแต่วันทราบคำสั่งศาลก็ได้

ให้ศาลส่งสำเนาบันทึกคำพยานตามวรรคหนึ่งให้คู่กรณีทราบหรือมีคำสั่งแจ้งให้คู่กรณีรับสำเนาบันทึกคำพยานภายในระยะเวลาที่ศาลกำหนด และหากคู่กรณีติดใจคัดค้านข้อเท็จจริงในบันทึกถ้อยคำยืนยันข้อเท็จจริงหรือความเห็นดังกล่าวในประเด็นใด ให้ทำคำคัดค้านเป็นหนังสือยื่นต่อศาลภายในสามวันนับแต่วันได้รับสำเนาบันทึกถ้อยคำยืนยันข้อเท็จจริงหรือความเห็นนั้น มิฉะนั้น ให้ถือว่าไม่ติดใจคัดค้าน

ศาลอาจนัดให้พยานมาศาลเพื่อตอบข้อซักถามเพิ่มเติมของศาล หรือของคู่กรณี ตามประเด็นที่เสนอต่อศาลตามความในวรรคสองและศาลอนุญาต ในกรณีเช่นนี้ ถ้าพยานบุคคลนั้นไม่มาศาล หรือมาศาล แต่ไม่ยอมตอบข้อซักถาม ให้ศาลปฏิเสธที่จะรับฟังบันทึกถ้อยคำยืนยันข้อเท็จจริงหรือความเห็นของพยานบุคคลนั้นเป็นพยานหลักฐานในคดี เว้นแต่มีพยานหลักฐานอื่นประกอบและศาลเห็นสมควรเพื่อประโยชน์แห่งความยุติธรรม ศาลจะรับฟังบันทึกถ้อยคำยืนยันข้อเท็จจริงหรือความเห็นของพยานบุคคลนั้นประกอบพยานหลักฐานอื่นนั้นก็ได้

ข้อ ๔๒ ระหว่างการไต่สวนของศาลให้ศาลบันทึกรายงานการพิจารณาคดีรวมไว้ในสำนวน และจัดให้คู่กรณีลงลายมือชื่อไว้เป็นหลักฐาน

การบันทึกคำเบิกความของพยานในการไต่สวน ให้บันทึกการพิจารณาโดยใช้เครื่องบันทึกเสียงและเครื่องบันทึกภาพและเสียง หรือวิธีการอื่นตามที่ศาลกำหนด

ข้อ ๔๓ กรณีที่คู่กรณีฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งหรือทั้งสองฝ่ายร้องขอให้มีการแถลงการณ์เปิดคดีหรือปิดคดี ก็ให้กระทำได้ตามที่ศาลเห็นสมควร

การแถลงการณ์เปิดคดีหรือปิดคดีของคู่กรณีต้องทำเป็นหนังสือ เว้นแต่ศาลเห็นสมควรให้กระทำด้วยวาจา

การแถลงการณ์เปิดคดีหรือปิดคดีด้วยวาจา ให้ผู้ร้องเป็นผู้แถลงก่อนและให้ผู้ถูกร้องแถลงในลำดับถัดไป

การแถลงการณ์เปิดคดีหรือปิดคดีด้วยวาจาของแต่ละฝ่าย ศาลจะซักถามข้อเท็จจริงเพิ่มเติมจากผู้แถลงในระหว่างการแถลง หรือภายหลังการแถลงก็ได้

การแถลงการณ์เปิดคดีหรือปิดคดีด้วยวาจาตามวรรคสามและวรรคสี่ ให้นำความในข้อ ๔๒ มาใช้บังคับโดยอนุโลม

ข้อ ๔๔ ในการประชุมปรึกษาเพื่อพิจารณาและวินิจฉัย คู่กรณี พยาน หรือผู้เกี่ยวข้อง จะให้ข้อเท็จจริงหรือความเห็นแล้วแต่กรณีเป็นหนังสือก็ได้ โดยต้องได้รับอนุญาตจากศาล

ข้อ ๔๕ ศาลมีอำนาจเรียกเอกสารหรือหลักฐานที่เกี่ยวข้องจากบุคคลใด หรือเรียกบุคคลใดมาให้ถ้อยคำ ตลอดจนขอให้พนักงานสอบสวน หน่วยราชการ หน่วยงานของรัฐ รัฐวิสาหกิจ หรือราชการส่วนท้องถิ่น ดำเนินการใดเพื่อประโยชน์แห่งการพิจารณาได้

ศาลมีอำนาจแต่งตั้งบุคคลหรือคณะบุคคลเพื่อปฏิบัติหน้าที่ตามที่มอบหมาย

ในการปฏิบัติหน้าที่ตามข้อกำหนดนี้ให้ตุลาการเป็นเจ้าพนักงานในการยุติธรรมตามประมวลกฎหมายอาญา

ข้อ ๔๖ ศาลอาจสั่งการสืบพยานหลักฐานใด ๆ ที่เห็นว่าไม่เกี่ยวข้องกับเรื่องที่พิจารณา วินิจฉัย หรือไม่มีความจำเป็นแก่การพิจารณาวินิจฉัย หรือจะทำให้คดีล่าช้าโดยไม่สมควร

ข้อ ๔๗ ในกรณีที่ศาลเห็นสมควร หรือโดยผู้กรณีร้องขอ ศาลอาจสั่งให้มีการนำสืบ พยานหลักฐาน ตรวจสอบบันทึก เอกสาร วัตถุ หรือสถานที่ ไม่ว่าจะทำในเวลาใด ภายในหรือ ภายนอกที่ทำการศาลก็ได้

ข้อ ๔๘ ศาลมีอำนาจในอันที่จะดำเนินกระบวนการพิจารณาและวินิจฉัยว่าพยานหลักฐานใด ๆ ที่ได้มา หรือมีอยู่ หรือที่ผู้กรณีนำมาสืบนั้น เกี่ยวกับประเด็นและเป็นอันเพียงพอให้ฟังเป็นยุติได้ หรือไม่

ข้อ ๔๙ การพิจารณาคดีของศาลให้กระทำด้วยความรวดเร็ว เว้นแต่มีเหตุสุดวิสัย เหตุจำเป็นอื่นอันมีอาจกล่าวอ้างได้ หรือเหตุอื่นตามที่ศาลเห็นสมควรเพื่อประโยชน์แห่งความยุติธรรม ศาลจะสั่งเลื่อนการพิจารณาคดีออกไปก็ได้

ข้อ ๕๐ การพิจารณาวินิจฉัยของศาลให้วินิจฉัยทุกประเด็นที่ศาลกำหนด โดยตุลาการ ที่เป็นองค์คณะทุกคนจะงดออกเสียงในประเด็นใดประเด็นหนึ่งตามที่ศาลกำหนดมิได้

ข้อ ๕๑ ให้ศาลเป็นผู้บันทึกรายงานการพิจารณาคดี

ข้อ ๕๒ ให้ประธานศาลรัฐธรรมนูญหรือตุลาการผู้ที่ได้รับมอบหมายเป็นผู้ลงลายมือชื่อ ในคำสั่ง ประกาศ หรือหนังสืออื่นใดของศาล

หมวด ๕

การคำวินิจฉัยหรือคำสั่ง

ข้อ ๕๓ คำวินิจฉัยของศาลอย่างน้อยต้องประกอบด้วยความเป็นมาหรือคำกล่าวหา สรุปข้อเท็จจริงที่ได้มาจากการพิจารณา เหตุผลในการวินิจฉัยในปัญหาข้อเท็จจริงและข้อกฎหมาย และ บทบัญญัติของรัฐธรรมนูญและกฎหมายที่ยกขึ้นอ้างอิง

คำวินิจฉัยของศาลต้องลงลายมือชื่อของตุลาการที่วินิจฉัย ถ้าตุลาการคนใดมีเหตุจำเป็น ไม่สามารถลงลายมือชื่อได้ ให้องค์คณะนั้นมอบหมายให้ตุลาการคนใดคนหนึ่งที่เป็นองค์คณะจัดแจ้ง เหตุดังกล่าวแล้วกลั้ดรวมไว้กับคำวินิจฉัย

ข้อ ๕๔ ตุลาการซึ่งเป็นองค์คณะทุกคนจะต้องทำความเข้าใจในการวินิจฉัยในส่วนของตนเป็นหนังสือ พร้อมแถลงด้วยวาจาต่อที่ประชุมก่อนการลงมติ เมื่อการลงมติเสร็จสิ้น ให้ตุลาการซึ่งเป็นองค์คณะจัดทำคำวินิจฉัยของศาล

การทำคำวินิจฉัยของศาลตามวรรคหนึ่ง องค์คณะอาจมอบหมายให้ตุลาการคนใดคนหนึ่งเป็นผู้จัดทำคำวินิจฉัยตามมติของศาลก็ได้

คำวินิจฉัยของศาลและความเห็นในการวินิจฉัยของตุลาการที่เป็นองค์คณะทุกคน ให้ประกาศในราชกิจจานุเบกษา

ข้อ ๕๕ คำวินิจฉัยของศาลให้เป็นเด็ดขาด มีผลผูกพันรัฐสภา คณะรัฐมนตรี ศาลอื่น และองค์กรอื่นของรัฐ

คำวินิจฉัยของศาลให้มีผลในวันอ่าน

ในกรณีที่ศาลมีคำวินิจฉัยคำร้องที่มีคู่กรณี ถ้าคู่กรณีฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งหรือทั้งสองฝ่าย แล้วแต่กรณี ทราบนัดโดยชอบแล้วไม่มา ให้ศาลบันทึกไว้และให้ถือว่าคำวินิจฉัยนั้นได้อ่านโดยชอบแล้ว

ในกรณีที่ศาลมีคำวินิจฉัยคำร้องที่ไม่มีผู้ถูกร้อง ให้ศาลแจ้งคำวินิจฉัยของศาลแก่ผู้ร้องและให้ถือว่าวันที่ศาลลงมติซึ่งเป็นวันที่ปรากฏในคำวินิจฉัยเป็นวันอ่าน

ในกรณีที่ศาลมีคำวินิจฉัยคำร้องตามข้อ ๑๗ (๑๑) ว่า ไม่เป็นไปตามมาตรา ๑๘๔ วรรคหนึ่ง หรือวรรคสอง ของรัฐธรรมนูญ หรือข้อ ๑๗ (๑๓) (๑๔) (๑๕) หรือ (๑๖) ว่าขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญหรือไม่ชอบด้วยรัฐธรรมนูญ ให้สำนักงานศาลรัฐธรรมนูญจัดทำประกาศผลแห่งคำวินิจฉัยของศาลส่งไปประกาศในราชกิจจานุเบกษาโดยเร็ว

การแจ้งให้มาฟังและการอ่านคำวินิจฉัยของศาลตามวรรคสามและการแจ้งตามวรรคสี่ ให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่ศาลกำหนด

ข้อ ๕๖ คำสั่งจำหน่ายคำร้องตามข้อ ๒๓ และคำสั่งไม่รับคำร้องไว้พิจารณาวินิจฉัยตามข้อ ๒๗ วรรคสอง ต้องประกอบด้วยความเป็นมาโดยย่อของคำร้อง ความเห็นประกอบและบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญและกฎหมายที่เกี่ยวข้อง

ให้นำความในข้อ ๕๔ วรรคสอง มาใช้บังคับในการทำคำสั่งโดยอนุโลม เมื่อจัดทำคำสั่งเสร็จแล้ว ให้แจ้งคู่กรณีทราบ พร้อมปิดประกาศไว้ ณ ที่ทำการศาลไม่น้อยกว่าสิบห้าวัน

หน้า ๒๕

เล่ม ๑๒๔ ตอนที่ ๕๖ ก ราชกิจจานุเบกษา ๒๑ ธันวาคม ๒๕๕๐

ข้อ ๕๗ ในกรณีที่คำวินิจฉัยหรือคำสั่งของศาลมีข้อผิดพลาดหรือผิดหลง เมื่อศาลเห็นเอง หรือเมื่อคู่กรณีร้องขอและศาลเห็นสมควร ศาลจะมีคำสั่งแก้ไขเพิ่มเติมข้อผิดพลาด หรือผิดหลงเช่นนั้น ให้ถูกต้องก็ได้

การทำคำสั่งแก้ไขเพิ่มเติมตามวรรคหนึ่ง จะต้องไม่เป็นการกลับหรือแก้ผลในคำวินิจฉัยหรือคำสั่งเดิม เมื่อได้ทำคำสั่งเช่นนั้นแล้ว ให้แจ้งผู้ร้องหรือคู่กรณีแล้วแต่กรณีได้รับทราบ และให้นำความข้อ ๕๔ วรรคสองและวรรคสามมาใช้บังคับโดยอนุโลม

หลักเกณฑ์และวิธีดำเนินการทำคำสั่งตามข้อนี้ ให้เป็นไปตามที่ศาลกำหนด

บทเฉพาะกาล

ข้อ ๕๘ บรรดาคดีหรือการใดที่อยู่ในระหว่างการดำเนินการของคณะตุลาการรัฐธรรมนูญ ตามมาตรา ๓๕ วรรคสี่ ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) พุทธศักราช ๒๕๔๘ ให้ศาลดำเนินการต่อไป

ข้อกำหนดนี้ไม่ใช้บังคับแก่คดีที่ได้ยื่นคำร้องไว้ก่อนวันที่ข้อกำหนดนี้ใช้บังคับ และให้ใช้ข้อกำหนดคณะตุลาการรัฐธรรมนูญว่าด้วยองค์คณะในการพิจารณาพิพากษา วิธีพิจารณา และการทำคำวินิจฉัย พ.ศ. ๒๕๔๘ ที่ใช้บังคับอยู่ในวันที่ยื่นคำร้องนั้นบังคับต่อไป เว้นแต่ศาลจะเห็นสมควรกำหนดเป็นอย่างอื่น

ประกาศ ณ วันที่ ๔ ธันวาคม พ.ศ. ๒๕๕๐

วิรัช ลิ้มวิชัย

ประธานศาลรัฐธรรมนูญ

ภาคผนวก ง

คำแปล (บางส่วน)

รัฐบัญญัติว่าด้วยศาลรัฐธรรมนูญแห่งสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมัน

คำแปล (บางส่วน)

รัฐบัญญัติว่าด้วยศาลรัฐธรรมนูญแห่งสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมัน¹

โดย รศ.ดร. วรเจตน์ ภาคีรัตน์

ส่วนที่ 1 ธรรมนูญและเขตอำนาจของศาลรัฐธรรมนูญแห่งสหพันธ์

มาตรา 1 (สถานะ, ที่ตั้ง และธรรมนูญแห่งศาล)

- (1) ศาลรัฐธรรมนูญแห่งสหพันธ์เป็นองค์กรตามรัฐธรรมนูญเสมอด้วยองค์กรตามรัฐธรรมนูญอื่น และเป็นศาลแห่งสหพันธ์ที่มีความเป็นอิสระ
- (2) ศาลรัฐธรรมนูญแห่งสหพันธ์มีที่ตั้งอยู่ที่เมืองคาร์ลสruhe (Karlsruhe)
- (3) ให้ศาลรัฐธรรมนูญกำหนดข้อบังคับภายในโดยความเห็นชอบของที่ประชุมใหญ่

มาตรา 2 (องค์ประกอบ, องค์คณะ)

- (1) ศาลรัฐธรรมนูญประกอบด้วยองค์คณะ 2 องค์คณะ
- (2) ในแต่ละองค์คณะให้มีตุลาการ 8 คน
- (3) ในแต่ละองค์คณะให้มีตุลาการ 3 คน ซึ่งได้รับคัดเลือกจากผู้พิพากษาศาลสูงสุดแห่งสหพันธ์ ผู้ที่จะได้รับการคัดเลือก จะต้องปฏิบัติงานในศาลสูงสุดแห่งสหพันธ์มาแล้วอย่างน้อย 3 ปี

มาตรา 3 (คุณสมบัติและลักษณะต้องห้ามของตุลาการ)

- (1) ตุลาการจะต้องมีอายุ 40 ปีบริบูรณ์ มีคุณสมบัติในการสมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแห่งสหพันธ์ และต้องแสดงเจตนาในการที่จะรับตำแหน่งเป็นตุลาการศาลรัฐธรรมนูญแห่งสหพันธ์เป็นลายลักษณ์อักษร
- (2) ตุลาการจะต้องมีคุณสมบัติครบถ้วนสำหรับการเป็นผู้พิพากษาตามรัฐบัญญัติว่าด้วยตุลาการและผู้พิพากษาเยอรมัน
- (3) ตุลาการจะดำรงตำแหน่งใดๆ ในสภาผู้แทนราษฎรแห่งสหพันธ์, สภาที่ปรึกษาแห่งสหพันธ์, รัฐบาลแห่งสหพันธ์ รวมตลอดถึงองค์กรในลักษณะเดียวกันในระดับมลรัฐมิได้ ในกรณีที่บุคคล

¹¹ หมายเหตุ : รัฐบัญญัติว่าด้วยศาลรัฐธรรมนูญแห่งสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมันมีทั้งสิ้น 4 ส่วนด้วยกัน คือ ธรรมนูญและเขตอำนาจศาลรัฐธรรมนูญแห่งสหพันธ์ บทบัญญัติทั่วไปเกี่ยวกับกระบวนการพิจารณา บทบัญญัติว่าด้วยวิธีพิจารณาเฉพาะคดี และบทสุดท้าย คำแปลนี้จำกัดเฉพาะส่วนที่หนึ่งและส่วนที่สอง

ซึ่งได้รับการแต่งตั้งให้เป็นตุลาการศาลรัฐธรรมนูญแห่งสหพันธ์ดำรงตำแหน่งในองค์กรที่กล่าวมา ให้บุคคลนั้นพ้นจากตำแหน่งต่างๆ ในองค์กรดังกล่าว

(4) ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญแห่งสหพันธ์จะประกอบอาชีพอื่นใด เว้นแต่เป็นผู้สอนวิชากฎหมายในมหาวิทยาลัยเยอรมันไม่ได้ การปฏิบัติงานในฐานะตุลาการศาลรัฐธรรมนูญแห่งสหพันธ์อยู่ในลำดับที่สำคัญยิ่งกว่าการปฏิบัติงานในฐานะผู้สอนในมหาวิทยาลัย

มาตรา 4 (วาระในการดำรงตำแหน่ง)

- (1) ตุลาการมีวาระในการดำรงตำแหน่ง 12 ปี แต่ต้องไม่เกินอายุเกษียณ
- (2) การคัดเลือกตุลาการให้ดำรงตำแหน่งใหม่อีกวาระหนึ่งจะกระทำมิได้
- (3) อายุเกษียณได้แก่ วันสิ้นสุดแห่งเดือนที่ตุลาการมีอายุครบ 68 ปีบริบูรณ์
- (4) เมื่อครบวาระการดำรงตำแหน่งแล้ว ให้ตุลาการปฏิบัติหน้าที่ต่อไปจนกว่าจะได้แต่งตั้งตุลาการใหม่

มาตรา 5 (การคัดเลือกตุลาการ)

- (1) ในแต่ละองค์กรคณะ ให้ตุลาการกึ่งหนึ่งมาจากการเลือกโดยสภาผู้แทนราษฎร ตุลาการอีกกึ่งหนึ่งมาจากการเลือกโดยสภาที่ปรึกษาแห่งสหพันธ์ ให้องค์กรดังกล่าวองค์กรหนึ่งเลือกผู้พิพากษาจากศาลสูงสุดแห่งสหพันธ์หนึ่งคน อีกองค์กรหนึ่งเลือกผู้พิพากษาจากศาลสูงสุดแห่งสหพันธ์สองคน สำหรับจำนวนตุลาการที่เหลือให้องค์กรหนึ่งเลือกตุลาการสามคน อีกองค์กรหนึ่งเลือกตุลาการอีกสองคนให้ครบเป็นองค์กรคณะ
- (2) ให้เลือกตุลาการให้เสร็จสิ้นภายในระยะเวลาอย่างรวดเร็วที่สุดสามเดือนก่อนที่ตุลาการคนเดิมจะพ้นจากตำแหน่ง ถ้าในเวลาดังกล่าวมีการยุบสภาผู้แทนราษฎร ให้เลือกตุลาการให้เสร็จภายในหนึ่งเดือนนับแต่วันที่มีการประชุมสภาผู้แทนราษฎรครั้งแรก
- (3) ในกรณีที่ตุลาการผู้ใดพ้นจากตำแหน่งก่อนครบวาระ ให้องค์กรที่มีอำนาจเลือกตุลาการผู้นั้นเลือกตุลาการคนใหม่ให้เสร็จภายในหนึ่งเดือนนับแต่วันที่ตุลาการผู้นั้นพ้นจากตำแหน่ง

มาตรา 6 (กระบวนการเลือกตุลาการในสภาผู้แทนราษฎร)

- (1) ให้ตุลาการที่เลือกโดยสภาผู้แทนราษฎรได้รับเลือกโดยอ้อม
- (2) ให้สภาผู้แทนราษฎรแห่งสหพันธ์เลือกสมาชิกของตนจำนวนสิบสองคนเพื่อประกอบเป็นคณะกรรมการคัดเลือกตุลาการ ทั้งนี้ตามหลักเกณฑ์การเลือกตั้งในระบบสัดส่วน กลุ่มการเมืองในสภาแต่ละกลุ่มการเมืองย่อมมีสิทธิเสนอบัญชีรายชื่อได้ ให้คำนวณคะแนนเสียงที่ลงให้แก่ละ

บัญชีรายชื่อตามระบบ d'Hondt ผู้ที่ได้รับเลือกเป็นกรรมการคือบุคคลที่มีชื่ออยู่ในบัญชีรายชื่อเรียงตามลำดับ ในกรณีที่บุคคลที่ได้รับเลือกไม่สามารถรับตำแหน่งได้ ให้เลื่อนบุคคลในลำดับถัดไปในบัญชีรายชื่อขึ้นมาแทน

(3) ให้กรรมการที่ได้รับเลือกซึ่งอาวุโสที่สุดเรียกประชุมคณะกรรมการโดยไม่ชักช้าภายในเวลาหนึ่งสัปดาห์เพื่อดำเนินการเลือกตุลาการ โดยให้กรรมการดังกล่าวเป็นประธานที่ประชุมและให้ประชุมคัดเลือกตุลาการจนกระทั่งได้ตุลาการครบจำนวน

(4) กรรมการมีหน้าที่ในการไม่เปิดเผยประวัติหรือพฤติกรรมอื่นใดของผู้ที่อยู่ในเกณฑ์ที่จะได้รับการคัดเลือกซึ่งตนได้รับทราบในการปฏิบัติหน้าที่ในคณะกรรมการ และมีหน้าที่ในการไม่เปิดเผยการอภิปรายในที่ประชุมคณะกรรมการตลอดจนผลการลงคะแนน

(5) ผู้ที่จะได้รับการคัดเลือกให้เป็นตุลาการจะต้องได้รับคะแนนเสียงไม่น้อยกว่าแปดคะแนน

มาตรา 7 (กระบวนการคัดเลือกตุลาการในสภาที่ปรึกษาแห่งสหพันธ์)

ผู้ที่จะได้รับการคัดเลือกจากสภาที่ปรึกษาแห่งสหพันธ์ให้เป็นตุลาการจะต้องได้รับคะแนนเสียงไม่น้อยกว่าสองในสามของสภาที่ปรึกษาแห่งสหพันธ์

มาตรา 7 a (กระบวนการคัดเลือกในกรณีเฉพาะ)

(1) ในกรณีที่ไม่สามารถคัดเลือกตุลาการตามความในมาตรา 6 ได้ภายในสองเดือนนับแต่สิ้นวาระการดำรงตำแหน่งของตุลาการคนเดิมหรือนับแต่วันที่ตุลาการคนเดิมพ้นจากตำแหน่งก่อนวาระ ให้กรรมการซึ่งอาวุโสที่สุดเรียกให้ศาลรัฐธรรมนูญแห่งสหพันธ์เสนอชื่อบุคคลที่สมควรดำรงตำแหน่งตุลาการโดยไม่ชักช้า

(2) ให้ที่ประชุมใหญ่ของศาลรัฐธรรมนูญแห่งสหพันธ์ลงมติเสนอชื่อบุคคลที่สมควรได้รับคัดเลือกให้เป็นตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ มติดังกล่าวให้ใช้คะแนนเสียงข้างมากธรรมดา ในกรณีที่มีตำแหน่งตุลาการว่างตำแหน่งเดียว ให้ศาลรัฐธรรมนูญแห่งสหพันธ์เสนอชื่อบุคคลสามชื่อ ในกรณีที่มีตำแหน่งตุลาการว่างมากกว่าหนึ่งตำแหน่งให้ศาลรัฐธรรมนูญแห่งสหพันธ์เสนอชื่อบุคคลเป็นจำนวนสองเท่าของตำแหน่งที่ว่าง และให้นำมาตรา 16 วรรคสอง มาใช้บังคับโดยอนุโลม

(3) ให้ใช้ความในวรรคหนึ่งและวรรคสองบังคับในกรณีที่ตุลาการจะต้องได้รับการคัดเลือกจากสภาที่ปรึกษาแห่งสหพันธ์ ทั้งนี้โดยให้ประธานสภาที่ปรึกษาแห่งสหพันธ์หรือผู้แทนทำหน้าที่ในฐานะกรรมการที่มีอาวุโสสูงสุด

(4) สิทธิขององค์กรที่ทำหน้าที่คัดเลือกตุลาการในการเลือกบุคคลอื่นที่ศาลรัฐธรรมนูญมิได้เสนอชื่อมาย่อมไม่ถูกกระทบ

มาตรา 8 (บัญชีรายชื่อ)

- (1) ให้กระทรวงยุติธรรมแห่งสหพันธ์จัดทำบัญชีรายชื่อของผู้พิพากษาแห่งสหพันธ์ทั้งหมดที่มีคุณสมบัติครบถ้วนตามมาตรา 3 (1) และ (2)
- (2) ให้กระทรวงยุติธรรมแห่งสหพันธ์จัดทำบัญชีรายชื่อของบุคคลทุกคนที่กลุ่มการเมืองในสภาผู้แทนราษฎรแห่งสหพันธ์ รัฐบาลแห่งสหพันธ์ หรือ รัฐบาลแห่งมลรัฐ เสนอให้ดำรงตำแหน่งตุลาการศาลรัฐธรรมนูญแห่งสหพันธ์และเป็นบุคคลที่มีคุณสมบัติครบถ้วนตามมาตรา 3 (1) และ (2)
- (3) ให้มีการปรับปรุงแก้ไขบัญชีรายชื่อเป็นระยะและให้เสนอต่อประธานสภาผู้แทนราษฎรแห่งสหพันธ์และประธานสภาที่ปรึกษาแห่งสหพันธ์อย่างช้าที่สุดหนึ่งสัปดาห์ก่อนที่จะมีการเลือกตุลาการ

มาตรา 9 (การเลือกประธานศาลรัฐธรรมนูญ)

- (1) ให้สภาผู้แทนราษฎรแห่งสหพันธ์และสภาที่ปรึกษาแห่งสหพันธ์หมุนเวียนกันเลือกประธานศาลรัฐธรรมนูญและรองประธานศาลรัฐธรรมนูญ รองประธานศาลรัฐธรรมนูญต้องเลือกจากองค์กรที่ประธานศาลรัฐธรรมนูญไม่ได้เป็นสมาชิกขององค์กรอยู่ด้วย
- (2) ในวาระเริ่มแรก ให้สภาผู้แทนราษฎรแห่งสหพันธ์เลือกประธานศาลรัฐธรรมนูญ สภาที่ปรึกษาแห่งสหพันธ์เลือกรองประธานศาลรัฐธรรมนูญ
- (3) ให้นำบทบัญญัติมาตรา 6 และมาตรา 7 มาใช้บังคับโดยอนุโลม

มาตรา 10 (การแต่งตั้ง)

ประธานาธิบดีเป็นผู้แต่งตั้งผู้ที่ได้รับการคัดเลือกให้ดำรงตำแหน่งตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ

มาตรา 11 (การสาบานตนเข้ารับตำแหน่ง)

- (1) ก่อนเข้ารับตำแหน่งตุลาการศาลรัฐธรรมนูญต้องสาบานตนด้วยถ้อยคำดังต่อไปนี้ :
 “ข้าพเจ้าขอปฏิญาณว่าข้าพเจ้าในฐานะตุลาการที่เที่ยงธรรมปราศจากอคติใดๆ จะรักษาไว้ซึ่งกฎหมายพื้นฐานแห่งสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมันและจะปฏิบัติหน้าที่ในฐานะตุลาการโดยเปี่ยมด้วยมโนธรรมสำนึกต่อทุกคน ขอพระเจ้าได้โปรดประทานพร”

ในกรณีที่มีการสาบานตนกระทำโดยตุลาการที่เป็นสตรี ตุลาการดังกล่าวได้รับอนุญาตให้ใช้ถ้อยคำ ว่า “ตุลาการสตรีที่เที่ยงธรรมและปราศจากอคติ” แทนคำว่า “ตุลาการที่เที่ยงธรรมและปราศจากอคติ” ได้

(2) ในกรณีที่ตุลาการนับถือศาสนาอื่นใด ซึ่งกฎหมายอนุญาตให้ใช้ถ้อยคำในการสาบานตนเป็น อย่างอื่น ตุลาการผู้นั้นอาจสาบานตนด้วยถ้อยคำนั้นได้

(3) การสาบานตนอาจกระทำได้โดยปราศจากถ้อยคำที่แสดงความเชื่อและศรัทธาในศาสนา

มาตรา 12 (สิทธิในการขอพ้นจากตำแหน่ง)

ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญอาจยื่นคำขอไม่ว่าในเวลาใดๆ ให้ตนพ้นจากตำแหน่ง ให้ประธานาธิบดี แห่งสหพันธ์ประกาศการพ้นจากตำแหน่งดังกล่าว

มาตรา 13 (เขตอำนาจศาล)

ศาลรัฐธรรมนูญแห่งสหพันธ์วินิจฉัยกรณีพิพาทที่ระบุไว้ในกฎหมายพื้นฐาน ดังนี้

(1) เกี่ยวกับการสิ้นสุดของสิทธิขั้นพื้นฐาน (มาตรา 18 กฎหมายพื้นฐาน)

(2) เกี่ยวกับความไม่ชอบด้วยรัฐธรรมนูญของพรรคการเมือง (มาตรา 21 วรรคสอง กฎหมาย พื้นฐาน)

(3) เกี่ยวกับคำร้องทุกข์ที่มีต่อคำวินิจฉัยของสภาผู้แทนราษฎรแห่งสหพันธ์เกี่ยวกับความสมบูรณ์ ของการเลือกตั้ง การได้มาและเสียไปซึ่งสมาชิกภาพของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร (มาตรา 41 วรรคสอง กฎหมายพื้นฐาน)

(4) เกี่ยวกับคำฟ้องให้ถอดถอนประธานาธิบดีแห่งสหพันธ์ออกจากตำแหน่งของสภาผู้แทนราษฎร แห่งสหพันธ์และสภาที่ปรึกษาแห่งสหพันธ์ (มาตรา 61 กฎหมายพื้นฐาน)

(5) เกี่ยวกับการตีความกฎหมายพื้นฐานอันเนื่องมาจากการพิพาทกันในเรื่องขอบอำนาจหน้าที่ ระหว่างองค์กรสูงสุดแห่งสหพันธ์หรือคู่ความอื่นซึ่งกฎหมายพื้นฐานหรือข้อบังคับภายในของ องค์กรสูงสุดแห่งสหพันธ์กำหนดสิทธิไว้ (มาตรา 93 วรรคหนึ่ง ข้อ 1 กฎหมายพื้นฐาน)

(6) ในกรณีที่มีความเห็นแตกต่างกันหรือมีความสงสัยเกี่ยวกับความสอดคล้องทั้งในแง่รูปแบบและ เนื้อหาของกฎหมายแห่งสหพันธ์และมลรัฐที่มีต่อกฎหมายพื้นฐาน หรือความสอดคล้องของ กฎหมายแห่งมลรัฐที่มีต่อกฎหมายแห่งสหพันธ์ ทั้งนี้โดยคำร้องของรัฐบาลแห่งสหพันธ์ รัฐบาล แห่งมลรัฐ หรือสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจำนวนไม่น้อยกว่าหนึ่งในสามของสมาชิกทั้งหมด (มาตรา 93 วรรคหนึ่ง ข้อ 2 กฎหมายพื้นฐาน)

- (7) ในกรณีที่มีความเห็นแตกต่างกันเกี่ยวกับอำนาจหน้าที่ของสหพันธ์และมลรัฐ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในการบังคับการให้เป็นไปตามกฎหมายแห่งสหพันธ์โดยมลรัฐ และการใช้อำนาจบังคับบัญชาและกำกับดูแล (มาตรา 93 วรรคหนึ่ง ข้อ 3 และมาตรา 84 วรรคสี่ ประโยคที่ 2 กฎหมายพื้นฐาน)
- (8) เกี่ยวกับข้อพิพาททางกฎหมายมหาชนอื่นๆ ระหว่างสหพันธ์กับมลรัฐ ระหว่างมลรัฐด้วยกัน หรือภายในมลรัฐ เว้นแต่ข้อพิพาทดังกล่าวจะตกอยู่ในเขตอำนาจศาลอื่น
- (8 ก) เกี่ยวกับคำร้องทุกข์ทางรัฐธรรมนูญ (มาตรา 93 วรรคหนึ่ง ข้อ 4 ก และ 4 ข กฎหมายพื้นฐาน)
- (9) เกี่ยวกับคำฟ้องให้ออกลอนผู้พิพากษาแห่งสหพันธ์และผู้พิพากษาแห่งมลรัฐ (มาตรา 98 วรรคสอง และ วรรคห้า กฎหมายพื้นฐาน)
- (10) เกี่ยวกับข้อพิพาททางรัฐธรรมนูญในมลรัฐ ในกรณีที่กฎหมายแห่งมลรัฐบัญญัติให้อยู่ในเขตอำนาจของศาลรัฐธรรมนูญ (มาตรา 99 กฎหมายพื้นฐาน)
- (11) เกี่ยวกับความชอบด้วยกฎหมายพื้นฐานของกฎหมายแห่งสหพันธ์และกฎหมายแห่งมลรัฐ หรือความชอบด้วยกฎหมายแห่งสหพันธ์ของรัฐบาลบัญญัติแห่งมลรัฐหรือกฎหมายอื่นแห่งมลรัฐ ทั้งนี้โดยคำร้องของศาล (มาตรา 100 วรรคหนึ่ง กฎหมายพื้นฐาน)
- (12) ในกรณีที่มีความสงสัยว่ากฎเกณฑ์แห่งกฎหมายระหว่างประเทศเป็นส่วนหนึ่งของกฎหมายแห่งสหพันธ์หรือไม่ หรือกฎเกณฑ์ดังกล่าวก่อให้เกิดสิทธิหน้าที่แก่ปัจเจกชนโดยตรงหรือไม่ ทั้งนี้โดยคำร้องของศาล (มาตรา 100 วรรคสอง กฎหมายพื้นฐาน)
- (13) ในกรณีที่ศาลรัฐธรรมนูญแห่งมลรัฐซึ่งตีความกฎหมายพื้นฐานต้องการพิพากษาแตกต่างไปจากที่ศาลรัฐธรรมนูญแห่งสหพันธ์หรือศาลรัฐธรรมนูญแห่งมลรัฐอื่นเคยพิพากษาไว้ ทั้งนี้โดยคำร้องของศาลนั้น (มาตรา 100 วรรคสาม กฎหมายพื้นฐาน)
- (14) ในกรณีที่มีความเห็นต่างกันเกี่ยวกับการมีผลใช้บังคับต่อไปของกฎหมายในฐานะเป็นกฎหมายแห่งสหพันธ์ (มาตรา 126 กฎหมายพื้นฐาน)
- (15) กรณีอื่นที่รัฐบาลบัญญัติแห่งสหพันธ์บัญญัติให้อยู่ในเขตอำนาจของศาลรัฐธรรมนูญ (มาตรา 93 วรรคสอง กฎหมายพื้นฐาน)

มาตรา 14 (อำนาจหน้าที่ขององค์กรและข้อกำหนดของที่ประชุมใหญ่)

- (1) องค์กรหนึ่งที่หนึ่งแห่งศาลรัฐธรรมนูญแห่งสหพันธ์มีอำนาจหน้าที่เกี่ยวกับกระบวนการพิจารณาควบคุมตรวจสอบบทบัญญัติแห่งกฎหมาย (มาตรา 13 (6) และ (11)) ซึ่งเป็นกรณีที่มีการร้องว่าบทบัญญัติแห่งกฎหมายขัดต่อสิทธิขั้นพื้นฐานหรือสิทธิตามมาตรา 33, 101, 103 และ 104 แห่งกฎหมายพื้นฐาน รวมตลอดถึงอำนาจหน้าที่เกี่ยวกับคำร้องทุกข์ทางรัฐธรรมนูญ เว้นแต่ คำร้องทุกข์ทางรัฐธรรมนูญตามมาตรา 91 และคำร้องทุกข์ทางรัฐธรรมนูญเกี่ยวกับสิทธิเลือกตั้ง

- (2) องค์คณะที่สองแห่งศาลรัฐธรรมนูญแห่งสหพันธ์มีอำนาจหน้าที่ตามมาตรา 13 (1) ถึง (5), (7) ถึง (9), (12) และ (14) และมีอำนาจหน้าที่เกี่ยวกับกระบวนการพิจารณาควบคุมตรวจสอบบทบัญญัติแห่งกฎหมายและคำร้องทุกข์ทางรัฐธรรมนูญเท่าที่ไม่อยู่ในอำนาจหน้าที่ขององค์คณะที่หนึ่ง
- (3) อำนาจหน้าที่ขององค์คณะตามมาตรา 13 (10) และ (13) ให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์ในวรรคหนึ่งและวรรคสอง
- (4) ในกรณีที่องค์คณะใดขององค์คณะหนึ่งมีภาระหนักและไม่ใช่เป็นภาระที่ดำรงอยู่ชั่วคราวที่ประชุมใหญ่ของศาลรัฐธรรมนูญแห่งสหพันธ์อาจกำหนดอำนาจหน้าที่ขององค์คณะให้แตกต่างจากความในวรรคหนึ่งถึงวรรคสามได้โดยให้มีผลตั้งแต่เริ่มต้นปีการปฏิบัติงานถัดไป ข้อกำหนดดังกล่าวให้ใช้บังคับกับคดีที่อยู่ในระหว่างการพิจารณาและเป็นคดีที่ยังไม่ได้พิจารณาโดยการแถลงด้วยวาจาหรือยังไม่ได้ประชุมปรึกษาพิพากษา ให้ประกาศมติดังกล่าวของที่ประชุมใหญ่ศาลรัฐธรรมนูญในรัฐกิจจานุเบกษา
- (5) ให้มีคณะกรรมการคณะหนึ่งซึ่งประกอบด้วยประธานศาลรัฐธรรมนูญ รองประธานศาลรัฐธรรมนูญ และตุลาการศาลรัฐธรรมนูญจำนวนสี่คนซึ่งได้รับการแต่งตั้งจากองค์คณะสำหรับแต่ละปีการปฏิบัติงานขององค์คณะละสองคนทำหน้าที่วินิจฉัยในกรณีที่มีความสงสัยเกี่ยวกับอำนาจหน้าที่ขององค์คณะในกรณีที่คะแนนเสียงเท่ากันให้ประธานในที่ประชุมออกเสียงเพิ่มขึ้นอีกเสียงหนึ่งเป็นเสียงชี้ขาด

มาตรา 15 (ประธานและการลงมติ)

- (1) ประธานและรองประธานศาลรัฐธรรมนูญแห่งสหพันธ์เป็นประธานในที่ประชุมในแต่ละองค์คณะที่ตนเป็นสมาชิก ให้ตุลาการที่อาวุโสที่สุดโดยอายุราชการในองค์คณะ ในกรณีที่อายุราชการเท่ากันให้ตุลาการที่อาวุโสที่สุดโดยอายุในองค์คณะทำหน้าที่เป็นรองประธาน
- (2) องค์คณะแต่ละองค์คณะจะมีมติในเรื่องใดๆ ได้ ถ้ามีตุลาการอย่างน้อยหกคนมาประชุม ในกรณีที่เรื่องที่จะต้องมิตเป็นเรื่องเร่งด่วนและองค์คณะไม่สามารถมีมติได้เพราะไม่ครบองค์ประชุมให้ประธานในที่ประชุมดำเนินการเลือกตุลาการจากอีกองค์คณะหนึ่งโดยวิธีการจับสลากเพื่อให้ตุลาการดังกล่าวทำหน้าที่แทน ให้ทำเช่นนี้ไปตามลำดับจนมีตุลาการพอที่จะเป็นองค์ประชุมได้ ประธานขององค์คณะไม่สามารถที่จะเป็นตุลาการซึ่งทำหน้าที่แทนในกรณีเช่นนี้ได้ รายละเอียดในเรื่องนี้ให้บัญญัติไว้ในข้อกำหนดของศาลรัฐธรรมนูญ
- (3) มติวินิจฉัยในกระบวนการพิจารณาตามมาตรา 13 (1), (2), (4) และ (9) อันเป็นมติที่เป็นผลร้ายแก่ผู้ถูกร้อง ต้องมีคะแนนเสียงไม่น้อยกว่าสองในสามของตุลาการทั้งหมดขององค์คณะ ในกรณีอื่นมติวินิจฉัยต้องมีคะแนนเสียงข้างมากของตุลาการในองค์คณะนั้นที่ร่วมพิจารณาวินิจฉัย ทั้งนี้หาก

ไม่ปรากฏว่ามีกฎหมายกำหนดไว้เป็นอย่างอื่น ในกรณีที่คะแนนเสียงเท่ากันจะถือว่ามีการกระทำที่ขัดต่อรัฐธรรมนูญหรือกฎหมายอื่นของสหพันธ์ไม่ได้

มาตรา 15 a (องค์คณะย่อย)

- (1) ให้องค์คณะกำหนดองค์คณะย่อยหลายองค์คณะสำหรับการทำงานในแต่ละปีการปฏิบัติงาน องค์คณะย่อยแต่ละองค์คณะย่อยประกอบด้วยตุลาการสามคน องค์ประกอบขององค์คณะย่อยจะต้องไม่ซ้ำกันเกินกว่าสามปีการปฏิบัติงาน
- (2) ก่อนเริ่มปีการปฏิบัติงานแต่ละปี ให้องค์คณะกำหนดการจ่ายค่าจ้างทุกซ์ตามรัฐธรรมนูญให้แก่ตุลาการผู้รับผิดชอบสำนวน (มาตรา 93 a และมาตรา 93 b) จำนวนองค์คณะย่อยและองค์ประกอบขององค์คณะย่อย ตลอดจนผู้แทนของตุลาการในองค์คณะย่อย

มาตรา 16 (คำวินิจฉัยของที่ประชุมใหญ่)

- (1) ในกรณีที่องค์คณะใดองค์คณะหนึ่งต้องการวินิจฉัยปัญหาข้อกฎหมายให้แตกต่างไปจากที่องค์คณะอีกองค์คณะหนึ่งได้วินิจฉัยไว้แล้ว ให้ที่ประชุมใหญ่แห่งศาลรัฐธรรมนูญเป็นผู้ชี้ขาดปัญหาดังกล่าว
- (2) ที่ประชุมใหญ่แห่งศาลรัฐธรรมนูญย่อมมีความสามารถในการลงมติ หากตุลาการจำนวนสองในสามขององค์คณะแต่ละองค์คณะมาร่วมประชุม

ส่วนที่ 2

บทบัญญัติทั่วไปเกี่ยวกับกระบวนการพิจารณา

มาตรา 17 (การเปิดเผยต่อสาธารณะ-ตำรวจรักษาความเรียบร้อย-การออกเสียงวินิจฉัย)

หากไม่มีบัญญัติไว้เป็นอย่างอื่นในรัฐธรรมนูญฉบับนี้ ให้นำบทบัญญัติหมวดที่ 14 ถึง 16 แห่งรัฐธรรมนูญว่าด้วยธรรมนูญศาล เกี่ยวกับการพิจารณาโดยเปิดเผยต่อสาธารณะ ตำรวจรักษาความเรียบร้อย ภาษาที่ใช้ในศาล การประชุมปรึกษาคดี และการออกเสียงวินิจฉัยมาใช้บังคับโดยอนุโลม

มาตรา 18 (การตัดตุลาการออกจากพิจารณา)

- (1) ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญคนใดคนหนึ่งไม่อาจปฏิบัติหน้าที่ในตำแหน่งตุลาการได้ หาก
 1. มีส่วนร่วมในเนื้อหาของคดี หรือเป็นคู่สมรสของคู่ความฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง เป็นญาติสืบสายโลหิตโดยตรงหรือเป็นญาติโดยการสมรส หรือ เป็นพี่น้องหรือลูกพี่ลูกน้องนับได้เพียงสามชั้น หรือเป็นญาติทางการสมรสนับได้เพียงสองชั้น หรือ

2. เคยปฏิบัติงานเกี่ยวข้องกับคดีดังกล่าวมาก่อนหน้านั้นแล้ว

(2) ตุลาการย่อมไม่ถูกถือว่ามีส่วนร่วมในเนื้อหาของคดี หากเพียงเพราะเหตุของสถานะทางครอบครัว อาชีพ แหล่งกำเนิด การเป็นส่วนหนึ่งของพรรคการเมือง หรือเหตุอื่นใดที่มีลักษณะคล้ายคลึงกัน จะทำให้ตุลาการดังกล่าวมีประโยชน์ได้เสียในผลของคดี

(3) การปฏิบัติงานต่อไปนี้ ไม่ถือว่าเป็นการปฏิบัติงานในความหมายของวรรคหนึ่ง หมายเลข 2

1. การร่วมในกระบวนการนิติบัญญัติ

2. การแสดงความเห็นทางวิชาการในปัญหาข้อกฎหมายที่อาจมีความสำคัญต่อการพิจารณา

มาตรา 19 (การคัดค้านตุลาการเนื่องจากขาดความเป็นกลาง)

(1) ในกรณีที่ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญคนใดคนหนึ่งถูกคัดค้านเนื่องจากความกังวลในเรื่องความเป็นกลาง ให้ศาลวินิจฉัยชี้ขาดปัญหาดังกล่าวโดยไม่ให้ตุลาการที่ถูกคัดค้านอยู่ร่วมในการวินิจฉัย ในกรณีที่คะแนนเสียงเท่ากัน ให้ประธานในที่ประชุมออกเสียงเพิ่มขึ้นอีกเสียงหนึ่งเป็นเสียงชี้ขาด

(2) การคัดค้านตุลาการต้องมีการให้เหตุผล ให้ตุลาการที่ถูกคัดค้านแถลงความเห็นเกี่ยวกับการถูกคัดค้าน การคัดค้านตุลาการย่อมไม่ได้รับการพิจารณาหากมิได้คัดค้านอย่างช้าที่สุดก่อนเริ่มการดำเนินกระบวนการพิจารณาโดยวาจา

(3) ในกรณีที่ตุลาการแสดงการคัดค้านตนเองเนื่องจากปัญหาในเรื่องความเป็นกลาง ให้นำความในวรรคหนึ่งมาใช้บังคับโดยอนุโลม

(4) ในกรณีที่ศาลรัฐธรรมนูญชี้ขาดว่าตุลาการที่ถูกคัดค้านหรือตุลาการที่คัดค้านตนเองขาดความเป็นกลาง ให้ดำเนินการจับสลากเพื่อเลือกตุลาการจากอีกองค์คณะหนึ่งให้มาทำหน้าที่แทนตุลาการที่ถูกคัดค้าน ประธานขององค์คณะไม่อาจได้รับเลือกให้มาทำหน้าที่แทนได้ รายละเอียดในเรื่องนี้ให้กำหนดในข้อกำหนดของศาลรัฐธรรมนูญ

มาตรา 20 (สิทธิในการขอตรวจดูเอกสาร)

คู่ความในคดีมีสิทธิในการขอตรวจดูเอกสาร

มาตรา 21 (ผู้ได้รับมอบอำนาจจากคณะบุคคล)

ในกรณีที่คณะบุคคลเป็นผู้ยื่นคำร้อง หรือ คำร้องที่ยื่นต่อศาลรัฐธรรมนูญเป็นคำร้องที่คณะบุคคลเป็นคู่ความฝ่ายตรงข้าม ศาลรัฐธรรมนูญอาจกำหนดให้คณะบุคคลมอบให้บุคคลคนหนึ่งหรือหลายคนเป็นผู้รับเอาสิทธิของคณะบุคคล โดยเฉพาะอย่างยิ่งสิทธิในการมาศาลตามกำหนดนัดแทนคณะบุคคลได้

มาตรา 22 (การกระทำการแทนโดยทนายความหรือผู้สอนในมหาวิทยาลัย)

(1) คู่ความในกระบวนการพิจารณาอาจมอบอำนาจให้ทนายความซึ่งได้รับอนุญาตจากศาลเยอรมันหรือผู้สอนวิชากฎหมายในมหาวิทยาลัยเยอรมันเป็นผู้แทนของตนได้ไม่ว่าในขั้นตอนใดของกระบวนการพิจารณา ในการดำเนินกระบวนการพิจารณาโดยศาล ศาลคู่ความจะต้องมอบอำนาจให้บุคคลดังกล่าวกระทำการแทน องค์การที่ทำหน้าที่นิติบัญญัติและส่วนขององค์การดังกล่าวซึ่งมีสิทธิของตนตามรัฐธรรมนูญหรือตามข้อบังคับการประชุมอาจมอบอำนาจให้สมาชิกของตนเป็นผู้แทนได้ สหพันธ์ มลรัฐ และองค์การตามรัฐธรรมนูญของสหพันธ์และมลรัฐอาจมอบอำนาจให้ข้าราชการของตนเป็นผู้แทนได้ หากข้าราชการดังกล่าวมีคุณสมบัติที่จะเป็นผู้พิพากษา หรือโดยผลของการสอบของรัฐ ข้าราชการนั้นมีคุณสมบัติที่จะดำรงตำแหน่งในฝ่ายปกครองระดับสูงได้ ศาลรัฐธรรมนูญอาจอนุญาตให้บุคคลอื่นเป็นผู้ช่วยคู่ความในคดีได้

(2) การมอบอำนาจให้กระทำเป็นหนังสือ หนังสือมอบอำนาจต้องระบุอ้างอิงถึงกระบวนการพิจารณาอย่างชัดเจน

(3) ในกรณีที่มีการมอบอำนาจ ให้แจ้งข้อมูลข่าวสารทุกชนิดของศาลไปยังบุคคลที่ได้รับมอบอำนาจนั้น

มาตรา 23 (การเริ่มกระบวนการพิจารณา)

(1) คำร้องซึ่งเริ่มกระบวนการพิจารณาให้ทำเป็นลายลักษณ์อักษรและส่งไปยังศาลรัฐธรรมนูญในคำร้องให้ระบุเหตุผล ให้ระบุพยานหลักฐานที่จำเป็นไปพร้อมกับคำร้องนั้น

(2) ให้ประธานองค์คณะส่งคำร้องไปยังผู้ถูกร้องและคู่ความอื่นๆ ในคดีโดยพลัน พร้อมกับกำหนดให้ผู้รับคำร้องแถลงแก้คำร้องภายในระยะเวลาที่กำหนด

(3) ประธานองค์คณะอาจกำหนดให้คู่ความในคดีทำสำเนาเอกสารของตนยื่นต่อศาลตามจำนวนที่กำหนดเพื่อส่งให้ศาลและคู่ความอื่นๆ

มาตรา 24 (การปฏิเสธไม่พิจารณาคำร้อง)

ศาลอาจมีคำสั่งโดยมติเอกฉันท์ปฏิเสธไม่พิจารณาคำร้องที่ขัดต่อเงื่อนไขการดำเนินกระบวนการพิจารณาอย่างชัดเจนหรือคำร้องที่ไม่ให้เหตุผลได้ คำสั่งดังกล่าวของศาลไม่จำเป็นต้องให้เหตุผล หากผู้ยื่นคำร้องได้รับการชี้ให้เห็นถึงการขัดต่อเงื่อนไขการดำเนินกระบวนการพิจารณาของคำร้องหรือการไม่ให้เหตุผลในคำร้องก่อนหน้านี้แล้ว

มาตรา 25 (การดำเนินกระบวนการพิจารณาโดยวาจา)

- (1) ในกรณีที่ไม่มีบัญญัติไว้เป็นอย่างอื่นให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยชี้ขาดคดีโดยพื้นฐานจากการดำเนินกระบวนการพิจารณาโดยวาจา เว้นแต่คู่ความทุกฝ่ายแสดงเจตนาอย่างชัดแจ้งสละการดำเนินกระบวนการพิจารณาโดยวาจา
- (2) การตัดสินชี้ขาดคดีซึ่งเกิดจากการดำเนินกระบวนการพิจารณาโดยวาจาให้ทำเป็นคำวินิจฉัยการตัดสินชี้ขาดคดีที่ไม่ได้เกิดจากการดำเนินกระบวนการพิจารณาด้วยวาจาให้ทำเป็นคำสั่ง
- (3) ศาลรัฐธรรมนูญอาจมีคำตัดสินบางส่วน หรือมีคำตัดสินระหว่างการพิจารณาได้
- (4) คำวินิจฉัย²ของศาลรัฐธรรมนูญกระทำในนามของประชาชน

มาตรา 26 (การสืบพยาน)

- (1) เพื่อพิสูจน์ความจริงของคดี ให้ศาลรัฐธรรมนูญดำเนินการสืบพยานหลักฐานที่จำเป็น ศาลรัฐธรรมนูญอาจมอบอำนาจให้ตุลาการคนใดคนหนึ่งดำเนินการสืบพยานนอกกระบวนการพิจารณาโดยวาจา หรือ ขอให้ศาลอื่นดำเนินการดังกล่าวแทนตนได้โดยระบุขอบเขตของข้อเท็จจริงและบุคคล
- (2) ศาลรัฐธรรมนูญอาจมีมติด้วยคะแนนเสียงสองในสามของตุลาการกำหนดไม่ให้นำเอกสารบางประการเข้ามาในกระบวนการพิจารณา หากศาลเห็นว่าการใช้เอกสารดังกล่าวในกระบวนการพิจารณาจะกระทบกับความมั่นคงแห่งรัฐ

มาตรา 27 (การขอความช่วยเหลือจากศาลและเจ้าหน้าที่ฝ่ายปกครอง)

ให้ศาลทุกศาลและหน่วยงานทางปกครองทุกหน่วยงานให้ความช่วยเหลือศาลรัฐธรรมนูญในการปฏิบัติหน้าที่ โดยศาลทุกศาลและหน่วยงานทางปกครองทุกหน่วยงานส่งมอบเอกสารให้ศาลรัฐธรรมนูญผ่านหน่วยงานทางปกครองสูงสุดของตน

มาตรา 28 พยานและพยานผู้เชี่ยวชาญ)

- (1) ให้นำบทบัญญัติในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญามาใช้กับการสืบพยานและพยานผู้เชี่ยวชาญในกรณีตามมาตรา 13 หมายเลข 1 หมายเลข 2 หมายเลข 4 และหมายเลข 9 โดยอนุโลม ในกรณีอื่นให้นำบทบัญญัติในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งมาใช้บังคับโดยอนุโลม

² เมื่อกล่าวถึงคำวินิจฉัยลอยๆ ให้หมายถึงคำสั่งด้วย...ผู้แปล

(2) ในกรณีที่พยานและพยานผู้เชี่ยวชาญจะให้การได้ก็แต่โดยได้รับอนุญาตจากผู้บังคับบัญชา ผู้บังคับบัญชาจะปฏิเสธการอนุญาตดังกล่าวได้ ก็ต่อเมื่อจำเป็นต้องกระทำเพื่อประโยชน์ของ สหพันธ์หรือมลรัฐ พยานและพยานผู้เชี่ยวชาญไม่อาจอ้างสิทธิที่จะไม่ให้การได้ หากศาลรัฐธรรมนูญมีมติด้วยคะแนนไม่น้อยกว่าสองในสามของตุลาการว่าการอ้างสิทธิที่จะไม่ให้การดังกล่าวไม่มีเหตุผลที่จะรับฟังได้

มาตรา 29 (การอยู่ร่วมของกลุ่มความตามกำหนดการสืบพยาน)

คู่ความในคดีย่อมได้รับแจ้งกำหนดการสืบพยานทั้งปวงและสามารถอยู่ร่วมในการสืบพยานได้ คู่ความในคดีอาจถามพยานหรือพยานผู้เชี่ยวชาญที่มาให้การต่อศาลได้ ในกรณีที่มีการคัดค้าน คำถาม ให้ศาลเป็นผู้วินิจฉัยการคัดค้านดังกล่าว

มาตรา 30 (คำวินิจฉัย-ความเห็นแย้ง)

(1) ให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยชี้ขาดคดีในการประชุมปรึกษาที่กระทำโดยลับ การวินิจฉัยคดีให้กระทำโดยอิสระจากความแน่ใจซึ่งเกิดขึ้นจากเนื้อหาที่ได้รับจากการดำเนินกระบวนการพิจารณาและ ผลของการสืบพยาน คำวินิจฉัยต้องกระทำเป็นลายลักษณ์อักษร พร้อมทั้งเหตุผล และต้องลงนาม โดยตุลาการทุกคนที่ร่วมในกระบวนการพิจารณา ในกรณีที่มีการดำเนินกระบวนการพิจารณาโดยวาจา ให้ ศาลประกาศคำวินิจฉัยพร้อมด้วยเหตุผลที่เป็นสาระสำคัญต่อสาธารณะ ศาลรัฐธรรมนูญอาจ ประกาศกำหนดวันอ่านคำวินิจฉัยในการดำเนินกระบวนการพิจารณาโดยวาจาหรือกำหนดวันอ่านคำ วินิจฉัยหลังจากที่เสร็จสิ้นการประชุมปรึกษาคดีก็ได้ ในกรณีนี้ให้ศาลรัฐธรรมนูญแจ้งกำหนดนัด ดังกล่าวให้คู่ความในคดีทราบโดยไม่ชักช้า ระยะเวลาระหว่างวันเสร็จสิ้นการดำเนินกระบวนการ พิจารณาด้วยวาจาและวันประกาศคำวินิจฉัยจะต้องไม่ห่างกันเกินกว่าสามเดือน ศาลรัฐธรรมนูญอาจมี คำสั่งให้เลื่อนการประกาศคำวินิจฉัยออกไปได้

(2) ตุลาการคนใดคนหนึ่งอาจทำความเข้าใจคำวินิจฉัยหรือเหตุผลของคำวินิจฉัยได้ ให้แนบ ความเห็นแย้งดังกล่าวกับคำวินิจฉัย องค์กรนี้อาจแจ้งผลการลงมติไว้ในคำวินิจฉัยได้ รายละเอียด ในเรื่องนี้ให้กำหนดไว้ในข้อกำหนดของศาลรัฐธรรมนูญ

(3) ให้ส่งคำวินิจฉัยทั้งปวงแก่คู่ความในคดี

มาตรา 31 (ผลผูกพันของคำวินิจฉัย)

(1) คำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญผูกพันองค์กรตามรัฐธรรมนูญของสหพันธ์และมลรัฐ ตลอดจน ผูกพันศาลทุกศาลและหน่วยงานของรัฐ

(2) ในกรณีตามมาตรา 13 หมายเลข 6 หมายเลข 11 หมายเลข 12 หมายเลข 14 คำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญมีผลบังคับเสมือนดังกฎหมาย ความดังกล่าวให้ใช้กับกรณีตามมาตรา 13 หมายเลข 8 a หากศาลรัฐธรรมนูญแสดงให้เห็นปรากฏว่ารัฐบัญญัติสอดคล้องหรือไม่สอดคล้องกับกฎหมายพื้นฐาน หรือแสดงความเป็นโมฆะของรัฐบัญญัตินั้น ในกรณีที่ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยว่ารัฐบัญญัติสอดคล้องหรือไม่สอดคล้องกับกฎหมายพื้นฐานหรือกฎหมายอื่นใดของสหพันธ์หรือแสดงความเสียเปล่าของรัฐบัญญัตินั้น ให้รัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรมแห่งสหพันธ์ประกาศคำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญในรัฐกิจจานุเบกษา ความดังกล่าวให้ใช้บังคับกับกรณีตามมาตรา 13 หมายเลข 12 และ 14 ด้วยโดยอนุโลม

มาตรา 32 (การกำหนดวิธีการชั่วคราว)

(1) ศาลรัฐธรรมนูญมีอำนาจกำหนดวิธีการชั่วคราวได้ หากวิธีการชั่วคราวนั้นจำเป็นสำหรับการป้องกันผลร้ายที่จะเกิดขึ้นอย่างรุนแรง สำหรับการขัดขวางการใช้กำลังที่จะเกิดขึ้น หรือเพื่อประโยชน์ร่วมกัน

(2) การกำหนดวิธีการชั่วคราวอาจกระทำได้โดยไม่ต้องดำเนินการสอบสวนพิจารณาโดยวาจา ในกรณีฉุกเฉินเร่งด่วน ศาลรัฐธรรมนูญอาจกำหนดวิธีการชั่วคราวได้โดยไม่ต้องให้ผู้ความในคดีหรือบุคคลที่มีสิทธิเข้ามาในคดี หรือบุคคลอื่น ๆ ที่มีสิทธิแสดงความเห็นได้แสดงความเห็นของตนก่อน

(3) ในกรณีที่ศาลกำหนดวิธีการชั่วคราวหรือปฏิเสธการกำหนดวิธีการชั่วคราว อาจมีการโต้แย้งการกำหนดหรือการปฏิเสธไม่กำหนดดังกล่าวได้ ความดังกล่าวไม่ใช่สำหรับผู้ยื่นคำร้องทุกข์ในกระบวนการพิจารณาคำร้องทุกข์ตามรัฐธรรมนูญ ให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยชี้ขาดคำโต้แย้งหลังจากที่ได้ดำเนินการสอบสวนพิจารณาโดยวาจาเกี่ยวกับการโต้แย้งแล้ว การดำเนินการสอบสวนพิจารณาโดยวาจา ดังกล่าวต้องกระทำภายในสองสัปดาห์ภายหลังจากที่ได้มีการยื่นเหตุผลโต้แย้งการกำหนดวิธีการชั่วคราว

(4) การโต้แย้งวิธีการชั่วคราวไม่มีผลทุเลาการบังคับตามวิธีการชั่วคราวที่ศาลกำหนดขึ้น ศาลรัฐธรรมนูญอาจสั่งระงับการบังคับตามวิธีการชั่วคราวได้

(5) วิธีการชั่วคราวย่อมสิ้นผลบังคับลงเมื่อพ้นระยะเวลาหกเดือน ศาลรัฐธรรมนูญโดยมติไม่น้อยกว่าสองในสามของตุลาการอาจกำหนดให้วิธีการชั่วคราวมีผลบังคับต่อไปได้

(6) ในกรณีที่องค์กรคณะไม่สามารถมีมติได้ ให้มีการกำหนดวิธีการชั่วคราวได้ หากเป็นกรณีเร่งด่วน และตุลาการอย่างน้อยสามคนมาประชุมและมีมติเป็นเอกฉันท์ให้กำหนดวิธีการชั่วคราว วิธีการชั่วคราวดังกล่าวสิ้นผลบังคับลงเมื่อพ้นระยะเวลาหนึ่งเดือน ในกรณีที่องค์กรคณะมีมติรับรองให้ใช้

วิธีการชั่วคราวดังกล่าว วิธีการชั่วคราวนั้นย่อมสิ้นผลบังคับเมื่อพ้นระยะเวลาหกเดือนนับแต่ได้ใช้วิธีการชั่วคราวนั้น

มาตรา 33 (การระงับกระบวนการพิจารณา)

(1) ศาลรัฐธรรมนูญแห่งสหพันธ์อาจระงับกระบวนการพิจารณาของตนไว้จนกว่ากระบวนการพิจารณาที่อยู่ในศาลอื่นจะยุติลงได้ หากการยืนยันหรือการวินิจฉัยของศาลอื่นนั้นอาจมีผลอย่างสำคัญต่อการวินิจฉัยของตน

(2) ศาลรัฐธรรมนูญแห่งสหพันธ์อาจนำเอาข้อเท็จจริงที่ได้รับการยืนยันในคำพิพากษาที่เสร็จเด็ดขาดถึงที่สุดของศาลอื่นมาเป็นฐานในการวินิจฉัยในคดีของตนได้ หากคำพิพากษาดังกล่าวเป็นคำพิพากษาซึ่งเกิดจากกระบวนการพิจารณาที่ศาลต้องค้นหาความจริงตามหน้าที่

มาตรา 34 (ค่าใช้จ่ายและค่าธรรมเนียม)

มาตรา 34 ก (การคืนค่าใช้จ่าย)

มาตรา 35 (การบังคับคดี)

ศาลรัฐธรรมนูญอาจกำหนดในคำวินิจฉัยของตนว่าใครจะเป็นผู้บังคับการตามคำวินิจฉัย ในกรณีเฉพาะราย ศาลรัฐธรรมนูญอาจกำหนดวิธีการบังคับคดีได้

ส่วนที่ 3

บทบัญญัติเกี่ยวกับวิธีพิจารณาเฉพาะคดี

มาตรา 36 ถึง มาตรา 97

ส่วนที่ 4

บทสุดท้าย

มาตรา 98 ถึง มาตรา 107